

Nový občanský zákoník

 v.5

© Mgr. Martin Prokeš, 2016

NOZ jako právní předpis

- ⌘ SnT 362 6. VO PSP (SeT č. 259)
- ⌘ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- ⌘ třídílná částka 33 roku 2012 Sbírky zákonů
- ⌘ přijat: 3. 2. 2012
- ⌘ platnost: 22. 3. 2012
- ⌘ účinnost: 1. 1. 2014
- ⌘ § 1-3081
- ⌘ deroguje 238 právních předpisů (§ 3080), především:
  - 1. z.č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
  - 52. z.č. 116/1990 Sb., o nájmu a podnájmu nebytových prostor
  - 60. z.č. 72/1994 Sb., ... (zákon o vlastnictví bytů)
  - 72. z.č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
  - 132. z.č. 94/1963 Sb., o rodině
  - 154. z.č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů

- 173. z.č. 227/1997 Sb., ... (zákon o nadacích a nadačních fondech)
- 187. z.č. 591/1992 Sb., o cenných papírech
- 205. z.č. 37/2004 Sb., ... (zákon o pojistné smlouvě)
- 211. n.v.č. 142/1994 Sb., (výše úroku a poplatku z prodlení)
- 214. n.v.č. 258/1995 Sb., kterým se provádí občanský zákoník
- 216. n.v.č. 371/2004 Sb., (vzorové stanovy SVJ)
- 218. v.č. 47/1964 Sb., o peněžních službách občanům
- 222. v.č. 133/1964 Sb., o silničním přepravním řádu
- 237. v.č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění

∞ NOZ a navazující předpisy

- ZOK (z.č. 90/2012 Sb.)
- MPS (z.č. 91/2012 Sb.)
- obecného změnového (z.č. 303/2013 Sb.)
- o veřejných rejstřících (z.č. 304/2013 Sb.; § 3048 neaplik.)
  - formuláře (v.č. 323/2013 Sb.)
- o katastru nemovitostí (z.č. 256/2013 Sb.)
- o zvláštních řízeních soudních (z.č. 292/2013 Sb.)
- změna OSŘ (z.č. 293/2013 Sb.)
- změna IZ (z.č. 294/2013 Sb.)
- výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a některé otázky Obchodního věstníku a veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (n.v. 351/2013 Sb.)
- n.v. 363/2013 Sb.(SuSeS; vzor poučení o a formulář pro odstoupení)
- n.v. 364/2013 Sb. (SuSeS; timesharing)
- o řízení před rozhodčí komisí spolku (§ 40e an. zákona č. 216/1994 Sb.)
- o veřejné prospěšnosti (§ 146-150, § 231, § 272; ?)

Východiska NOZ

- ∞ funkcí soukromého práva je umožnit svobodné rozvíjení soukromého života (ADZ s. 43; § 3/1)
  - soukromé právo je ze své povahy individualistické
  - NOZ jako prostředek prosazování svobody člověka
- ∞ účelem upravit soukromá práva osob vzniklá z jejich vzájemného styku mezi sebou (ADZ s. 49)
- ∞ *Si non confectus, non reficiat* (US: If it ain't broke, don't fix it/GB: Let well alone.)
  - zlaté pravidlo Jeho lordstva Havelocka Vetinariho (Zeměplocha)
  - „Bert Lance believes he can save Uncle Sam billions if he can get the government to adopt a simple motto: "If it ain't broke, don't fix it." He explains: "That's the trouble with government: Fixing things that aren't broken and not fixing things that are broken.“ (newsletter of the US Chamber of Commerce „*Nation's Business*“ May 1977; T.B. Lance byl člen Carterovi administrativy)
  - → dispozitivita, RN, ...

∞ integrace soukromého práva

- NOZ jako obecné právo soukromé (§ 9/2)
- x ZPr (z.č. 262/2006 Sb.); srov. § 34 a 35 & § 2401
- x reg. partnerství (z.č. 115/2006 Sb.); srov. § 9/1 a § 3020

∞ konvenční pojetí

- návrat zpět (VN OZ1937), pohled jinam → cesta vpřed (?)

∞ diskontinuita vůči soc. právu (OZ 1950, OZ 1964)

∞ antropocentrismus

- přirozenoprávní koncepce (§ 3/1, § 19/1)
- člověk a jeho zájmy jako priorita (§ 3/1)
  - „...myšlenkové ukotvení je v respektu k osobnosti člověka jako svobodného individua způsobilého žít podle svého a rozhodovat o svých soukromých záležitostech samostatně.“ ADZ s. 49
- lidé a PO si nejsou rovny

∞ E. Tilsch k rekodifikaci SP r. 1911:

- „Rozhodně dávám přednost nové kodifikaci občanského práva před souhrnem oprav jednotlivých. Jako základní kmen látky bylo by užití práva, jak nyní se provádí: soudní nalézání práva, praxi advokátní, notářskou i obecnostva asi v posledních dvou desetiletích. Nebudiž mi špatně rozuměno. **Nenapadá mi, abych dnešní nalézání práva a jinou praxi prohlašoval za vzornou ve všech směrech, nýbrž jde mi jen o to, aby nebyla hledána spása v jednotlivém přejímání rozmanitých abstraktních pravidel z různých cizích zákonodárství, nýbrž aby se vlastní tvůrčí síla prokázala novým vytvořením pravidel na základě domácí hrubé látky.** Rozhodnutí, nalezených dnešní praxí, nebylo by nikterak třeba vždy přijmouti; naopak bylo by spíše třeba vypracovati rozhodnutí zákonodárné z pestré rozmanitosti konkrétních jevů, pomocí hledisek právně politických. Výhody takovéto práce induktivní jsou na snadě: Získala by se pevná půda skutečného života. Dospělo by se k poznání, které otázky mají životný zájem a které části tradičního práva odumřely.“

Členění NOZ

- ☞ Pět částí, hlavy, díly, oddíly, pododdíly, §
  - se zvláštní péčí o nadpisy a rubriky §
- ☞ jeden § zásadně max. dva odstavce a jeden odstavec nanejvýš dvě věty
- ☞ řazení souvisejících institutů (ADZ 52, 256)
  - od jednodušších ke složitějším
  - od obecných ke zvláštním

Členění NOZ

☞ Přehled NOZ

Osobní pr.

Majetková práva

- Část první – Obecná část (§ 1-654)
  - osoby, zastoupení, věci, právní skutečnosti
- Část druhá – Rodinné právo (§ 655-975)
  - manželství, příbuzenství a švagrovství, péče o dítě
- Část třetí – Absolutní majetková práva (§ 976-1720)
  - věcná práva, dědické právo
- Část čtvrtá – Relativní majetková práva (§ 1721-3014)
  - vznik, změna a zánik závazků, zajištění a utvrzení dluhu
  - závazky z právních jednání
  - závazky z deliktů (NÚ, zneužití a omezení soutěže)
  - závazky z jiných právních důvodů (BO, ...)
- Část pátá – Ustanovení společná, přechodná a záv. (§ 3015-3081)
  - (viz § 3017-3027!)

∞ „Nový zákoník tedy vychází z koncepce, podle níž rozdíl mezi majetkovým a nemajetkovým právem nelze hledat v právním důvodu (kauze) vzniku konkrétního nároku, ale v samotné povaze tohoto nároku. Proto vznikne-li v souvislosti se zásahem do fyzické nebo duševní integrity člověka škodlivý následek, je právo na odčinění tohoto následku nepromlčitelné jen tehdy, když svojí povahou nemá bezprostřední vliv na majetkovou sféru poškozeného. Odškodnění nemajetkové újmy v penězích se přitom v majetkové sféře poškozeného nepochybně projeví, proto se musí promlčovat.“ (*Karel Svoboda: K promlčení osobnostních práv a práva uskutečnit jednostranný právní úkon, [Právní rozhledy 21/2012, s. 761]*)

Problém s jazykem...

∞ Je čárka ve větě právně významná?

1) Soudce: Popravit nemožno osvobodit.

2) Manželka: Tak co chceš?

3) Co říká níže uvedená věta?

Knapp zaútočil na Gerlocha s nožem.

(T. Sobek)

Terminologie

- ∞ snaha o terminologickou jednotnost
  - pro stejné pojmy stejná slova
  - pro různé pojmy různá slova
    - smlouva x závazek x dluh; věc x záležitost
    - x právo = objektivní i subjektivní (oprávnění)
- ∞ ~~je povinen~~ → rozkazovací způsob (necht' zaplatí, vydá,...)
- ∞ ~~je oprávněn~~ → může, má právo
- ∞ jiný právní předpis – zákon – tento zákon
- ∞ zákon stanoví, smlouva určuje
- ∞ právní domněnky a fikce
  - PDV – má se za to, že (srov. ale § 993)
  - PDN – platí, že
  - PF – považuje se, hledí se na (srov. ale § 19/1)
- ∞ slovo nebo
  - bez čárky (slučovací význam)
  - s čárkou (vylučovací význam; alt. anebo s čárkou)
- ∞ nárok je složkou práva (oprávnění) vznikající jeho dospělostí
  - promlčením zaniká nárok, nikoliv oprávnění
  - některá oprávnění nejsou nárokem vybavena (srov. Sázku, hru a los - § 2873 an.)
- ∞ právní vztah ≠ právní poměr (Bezouška k § 3028/2)?

- ☞ *„S novým občanským zákoníkem pro Českou republiku bude ještě hodně práce.“*
  - prof. Dr. JUDr. KAREL ELIÁŠ, *Obchodněprávní revue 5/2012*
- ☞ *připravované novely*
  - ST 713 (otázky umělého oplodnění)
  - ST 740 (registr smluv, faktur, objednávek - mj. zruší § 147a ZVZ)
- ☞ *„Důvodová zpráva ovšem není komentář a obsah jednotlivých právních pravidel bude muset být podrobně zmapován. To nepůjde bez právní vědy ani bez postupně se vytvářející se judikatury. Nový zákoník potřebuje seriózní rozbor v monografiích a komentářích.“*
  - prof. Dr. JUDr. KAREL ELIÁŠ, *Obchodněprávní revue 5/2012, s. 148*

Soukromé a veřejné právo

- ∞ K posouzení soukromoprávního či veřejnoprávního charakteru ... se nabízí různé cesty; především použití:
- **teorie zájmové** (veřejné právo chrání zájmy veřejné, zatímco soukromé právo zájmy soukromé, přičemž veřejným zájmům se přikládá vyšší hodnota (větší "právní cennost") než zájmům soukromým. Mezi soukromým a veřejným zájmem ovšem neexistují přesné hranice a nelze tedy nijak spolehlivě stanovit, zda konkrétní zájem je veřejný či soukromý)
  - **teorie mocenské** (účastníci soukromoprávních vztahů mají rovné postavení, zatímco ve vztazích veřejnoprávních se projevuje zákonem přesně vymezené nadřazené postavení nositele veřejné moci, který v mezích zákona a způsoby, které zákon předvídá, autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech fyzických a právnických osob. (x veřejnoprávní a spotřebitelské smlouvy)

Soukromé a veřejné právo

- **teorie organické** (veřejnoprávním jsou takové právní vztahy, v rámci nichž jeden z účastníků vystupuje z důvodu výkonu funkce veřejného svazu nebo z důvodu své příslušnosti k některému veřejnému svazu (veřejnoprávní korporaci). Jestliže účastníci vstoupili do právního vztahu na uvedeném nezávisle, jde o poměr práva soukromého.)
  - **metody právního regulování** (soukromoprávní metoda právní regulace je metodou rovnosti (srov. § 2 odst. 2 OZ) žádný účastník soukromoprávního vztahu nemůže druhému účastníku jednostranně ukládat povinnosti, ale ani na něj jednostranně převádět práva; povaha a míra účasti subjektů soukromoprávních vztahů na vzniku a rozvíjení tohoto vztahu a na formování jeho obsahu je tedy stejná, zatímco veřejnoprávní metoda právní regulace je naopak vertikální: jeden ze subjektů právního vztahu vystupuje jako nositel veřejné moci a může jednostranně ukládat povinnosti druhému účastníku právního vztahu, mnohdy nejen bez jeho vůle, ale i proti jeho vůli; povaha a míra účasti subjektů právního vztahu na jeho vzniku, rozvíjení a formování jeho obsahu je tedy zcela odlišná.
- ☞ Žádná cesta není natolik spolehlivá, aby vždy dokázala poskytnout odpověď na položenou otázku v každém konkrétním případě. (volně dle NSS 4 As 47/2003 z 12. 10. 2004)

Úvodní ustanovení - § 1

§ 1-14 a § 3030

soukromé pr. objektivní (§ 1/1)

- pr. pravidla upravující PrPov mezi osobami z jejich soukromého styku (není definicí, poukazuje na rysy SP)
  - jde o pravidla (pr. normy), nikoliv pr. předpisy (x ust. pr. řádu?)
- NOZ vychází z organické teorie
- právní řád vykládat široce (srov. § 3/3)

uplatňování SP je nezávislé na uplatňování VP (§ 1/1; § 3029/2; x obráceně)

- uplatňování
  - výkon již nabytého soukromého práva (Telec),
  - i aplikace objektivního práva (Melzer/Tégl)
- SP – autonomie vůle, dispozitivnost, vzájemný styk osob, ekvivalence plnění, sankce řeší konflikt osob
- VP – zákaz libovůle, kogentnost, styk osob a OVM nebo OVM navzájem, bez ohledu na ekvivalenci, sankce řeší konflikt osoby a VM hájící veřejný zájem
- uplatňování SP je vázáno na VP, jen stanoví-li tak výslovně zákon (ADZ s. 59)
  - x vznik VP nároku neznamená vznik SP oprávnění
  - x porušení VP jen VP sankce (srov. § 3a ObchZ)

VP a SP spolu váže ústavní pořádek a veřejný pořádek

horizontální působení (prozařování) ústavních norem do „jednoduchého práva“ (§ 2/1)

Dispozitivnost a kogentnost

- ☞ soukromé právo (§ 1/1) je zásadně dispozitivní (§ 1/2; § 1725)
  - → kogentní právní normy jsou výjimkou
  - **celé soukromé právo! (ADZ s. 61)**
  - pro určení povahy je rozhodující hypotéza, nikoliv jazykové vyjádření dispozice
- ☞ *„není jednotného bezpečného kritéria pro posouzení, zda to které ustanovení zákonné jest právem závazným nebo nezávazným.“*
(Mayr, R. Soustava občanského práva. Kniha první: Nauky obecné. 2. vydání. Brno: Barvič & Novotný, 1929, s. 25; cit. dle ADZ s. 60)
- ☞ „... není-li to řečeno explicitně v zákoně, kogentní a dispozitivní normy se někdy poznají podle v zákonu použitých standardních formulací a někdy se spolehlivě poznají interpretací. Velmi často, a řekl bych většinou, se ze zákona spolehlivě nepoznají“. (V. Knapp)

∞ lze **ujednat** odchylně, ledaže je to výslovně zakázáno

- „zakazuje se“
  - obecné zákazy (např. § 1/2, § 580, ...)
  - speciální zákazy (např. § 92, § 345, § 1315, § 1814, § 1988, ...)
- nepřímá (stanovením negativního následku)
  - k odchýlení se nepřihlíží (např. § 16, § 1812/2 SUSS, § 2372 LS, § 2898)
  - nemá právní účinky (např. § 1574, 2530/3, 2728, 2729)
    - x rel. neúčinnost (např. § 737, § 1654/2, § 1893/3, § 2146, § 2181, § 2354)
  - odchýlení se je neplatné (obecně § 580-585, spec. např. § 1796 – Lichva, § 1800 – adhezní smlouvy, § 2067)
  - nemůže vzdát (§ 2374)
  - platí jen potud (§ 2058)

∞ → ostatní odchylná **ujednání** nejsou zakázána

☞ obecně jsou zakázána ujednání porušující

- dobré mravy (§ 1/2 NOZ)
- veřejný pořádek (§ 1/2 NOZ)
- právo týkající se postavení osob (§ 1/2 NOZ)
- ustanovení zákona, jehož smysl a účel vyžaduje, aby odchýlení se od něj bylo neplatné (**dvojrole § 580/1 ?**)
  - „Neplatné je právní jednání, které se přičí dobrým mravům, jakož i právní jednání, které odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje.“

☞ stanovuje § 1/2 podmínky pro rozpoznání

- kogentních a dispozitivních norem, což předpokládá § 245, 558 a 3041 (arg. donucující) nebo
- meze smluvních odchylek (obdobně § 547, § 580/1)?

Dobré mravy

∞ dobré mravy

- „Dobré mravy jsou vykládány jako souhrn společenských, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují jistou neměnnost, vystihují podstatné historické tendence, jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních.“ (NS 33 Cdo 1371/2007 z 23. 7. 2009; srov. i 3 Cdon 69/96, 29 Cdo 1583/2000, 21 Cdo 4647/2010 z 23. 5.2012)
- „Pojem "dobré mravy" nelze vykládat pouze jako soubor mravních pravidel užívaných jako korektiv či doplňující obsahový faktor výkonu subjektivních práv a povinností, ale jako příkaz soudci rozhodovat v souladu s ekvitou (haec aequitas suggerit.), což ve svých důsledcích znamená nastoupení cesty nalézání spravedlnosti.“ I. ÚS 643/04 6.9.2005, IV. ÚS 262/10 z 16. 9. 2010, NS 22 Cdo 1137/2012 z 27. 6. 2012
  - „...HAEC AEQUITAS SUGGERIT, ETSI IURE DEFICIAMUR.“ (D. 39, 3, 2, 5 PAUL.) To doporučuje ekvita, když chybí právní předpis
- „Dobré mravy v tomto pojetí tedy jsou souhrnem etických obecně uznávaných a zachovávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými mravními zásadami a právními principy. Takto provedený výklad pojmu dobré mravy ve svém souhrnu prostupuje i Listinou...“ (IV. ÚS 3653/11 z 5. 7. 2012)
- mají základ v etických představách společnosti

Veřejný pořádek

- ∞ veřejný pořádek (NOZ nedefinuje)
  - „prostupuje celé právo a zahrnuje pravidla, na nichž leží právní základy společenského řádu zdejší společnosti.“ ADZ s. 62; (Eliáš)
  - „...stav věcí vylučující či omezující nebezpečí veřejné poruchy, tzn. poruchy způsobilé ohrozit kohokoli.“ (I. Telec)
  - „...veřejný pořádek představuje základní pravidla právního řádu, na kterých je třeba bezvýhradně trvat, tedy taková pravidla, jejichž dodržení nelze ponechat výlučně na iniciativě dotčených jednotlivců.“ Pravidla mající základ v právním řádu jako takovém. (Melzer)
  - dle NSS je porušením veřejného pořádku jednání, které je „ skutečným, aktuálním a dostatečně závažným ohrožením některého ze základních zájmů společnosti“ (NSS 3 As 4/2010-115 z 26. 7. 2011 bod 55)
    - pojem veřejného pořádku předpokládá krom norem právních užití také norem morálních, sociálních, politických, případně náboženských (bod 31)
    - neexistuje jediný veřejný pořádek pro celý právní řád, resp. nějaký faktický stav společnosti (bod 31)
    - veřejný pořádek je nutno chápat a vykládat v kontextu dané právní úpravy a vycházet přitom z jejího účelu (bod 32)
- ∞ např. pravidla pro vznik a zánik manželství, rozdělení věcí, nabytí zletilosti...
- ∞ konstatování střetu vyžaduje přesné odůvodnění

∞ významné zákazy

- § 580/1 a jeho „dvojrole“
- absolutní majetková práva : „Od ustanovení třetí části se lze odchýlit **ujednáním s účinky vůči třetím osobám**, jen připouští-li to zákon.“ (§ 978)
  - srov. i § 3/2/e) jen zákon může stanovit, jak vlastnické právo vzniká a zaniká
  - úprava absolutních práv vůbec (Melzer)
- smlouvy uzavírané adhezním způsobem (§ 1801)
- ochrana
  - spotřebitele (§ 1812, 1813)
  - nájemce prostor k bydlení (§ 2235/1 a § 2239)
  - obchodního zástupce (§ 2519)
  - účastník zájezdu (§ 2549)

§ 2

- ∞ výklad soukromého práva (§ 1/1) musí být axiologický (hodnotově bezrozporný), tj. ve shodě (§ 2/1; prozařování)
  - s ústavním pořádkem
  - se zásadami NOZ
  - tím chráněnými hodnotami (srov. § 3/1).
- ∞ vykládat podle (§ 2/2; např. § 1341)
  - smyslu slov (jazykový) v jejich vzájemné souvislosti (systematický) &
  - jasného úmyslu zákonodárce (subjektivně historický)
    - tj. zřejmého, jasně projeveného a z textu zákona interpretací odvoditelného (ADZ s. 63)
  - x slov se nelze dovolávat proti jejich smyslu (objektivně teleologický)
  - x nekonformní musí ustoupit (§ 2/1)
  - x v rozporu s dobrými mravy
  - x vedoucí ke krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské cítění
- ∞ použití právního předpisu (byť správně vyloženého) nesmí (§ 2/3)
  - být v rozporu s dobrými mravy
  - vést ke krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské cítění
  - Summum ius-summa iniuria . (Cicero)
- ∞ nelze-li předpis použít → § 10

§ 3

☞ dvě hlavní zásady SP (§ 3/1)

- autonomie vůle (cílem svobody osobní štěstí)
- neminem laedere
  - → každý může žít podle svého, neporušuje-li tím práva jiných, a usilovat o vlastní štěstí podle libosti, nepůsobí-li to jiným bezdůvodnou újmu (ADZ s. 65)
  - → každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí druhých (§ 81/1)

☞ výčet zásad SP (§ 3/2)

- dle důležitosti
- demonstrativní (arg. zejména + § 3/3)
- zavazuje slib daný s úmyslem být právně vázán (tj. PJ; viz i § 1723) neurčeným subjektům (např. veřejný příslib § 2884) i určeným (např. slib odškodnění § 2890); spec. § 2056

- ☞ čl. 1 LZPS: „Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. ...“
- ☞ autonomie vůle (§ 1/2, § 3/1, § 1725) jako základní zásada
  - čl. 1 LZPS: „Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. ...“
    - svoboda (autonomie vůle) upřednostněna před rovností
  - způsob určení a utváření vlastního právního postavení jednotlivce z jeho iniciativy a v důsledku jeho chtění
  - → preference dispozitivních ustanovení (§ 1/2)
  - → preference platnosti PJ (§ 574), principem RN (§ 586), výjimkou AN (§ 588)
  - → omezení prekluze (§ 654)
- ☞ zákaz jejího zneužití
  - povinnost jednat poctivě (§ 6/1)
  - zákaz prospěchu z porušení (§ 6/2)
  - zjevné zneužití práva se nechrání (§ 8)
- ☞ ochrana slabší strany (§ 3/2/c; § 433)
  - PDV slabší strany § 433/2
  - např. § 630 (sjednaná promlčecí lhůta), § 1315/3, § 1798 an. (adhezní smlouvy), § 2235 (nájem bydlení), § 2629/2 (zkrácení lhůty pro upl. skrytých v.), § 2898 (limitace NÚ)

§ 6 a § 7

☞ dobrá víra

- v objektivním smyslu (norma chování)
  - příkaz jednat poctivě (§ 6/1; § 242 BGB Treu und Glauben, good faith; honeste vivere)
    - spolupracovat k naplnění sml., vzájemná důvěra
    - chovat se poctivě a rozumně s ohledem na zájmy druhé strany
- v subjektivním smyslu (duševní stav)
  - vnitřní přesvědčení, že jednám po právu
- → lze jednat v dobré víře, ale nepoctivě

☞ PDV dobré víry § 7

- poctivost a dobrá víra se presumuje
  - x § 1111 (nabytí od neoprávněného)
- kdo je popírá, má důkazní břemeno

☞ nemo turpitudinem suam allegare potest (§ 6/2; § 579)

§ 8

∞ abusus iuris

- neminem laedit, qui iure suo utitur
- male enim nostro iure uti non debemus (Gai. 1, 53)
- → zneužití práva není jeho výkonem, ale protiprávním činem, proto nepožívá právní ochrany
- vztahuje se na osobní i majetková práva
- předejít zneužití zákazu zneužití má slovo „zjevné“
- „Za zneužití práva je nutné považovat i jednání, jehož cílem není dosažení účelu a smyslu sledovaného právní normou, nýbrž které je v rozporu s ustálenými dobrými mravy vedeno přímým úmyslem způsobit jinému účastníku újmu či se na jeho úkor obohatit.“ (IV.ÚS 3402/13 z 4. 6. 2014 bod 25)

Užití předpisů občanského pr.

- ⌘ NOZ upravuje osobní stav osob (§ 9/1)
  - x § 3020 reg. partnerství
- ⌘ NOZ je subsidiární vůči všem zvláštním právům soukromým
- ⌘ právní obyčeje a zvyklosti zavazují jen tam, kde na ně zákon výslovně odkáže (jinak jen jako int. pomůcka; § 9/2)
  - zvyklosti (§ 499, 511, **545**, 602, 627, 707, 1736, 1792, 1959, 2079, 2097, 2373/2, 2046/2, 2421, 2537, 2592, 2751, 2961)
    - obecné zvyklosti (§ 1403)
    - zvyklosti soukromého života (§ 10/2, 32, 2900, 2901)
  - místní zvyklosti (§ 114/2, 1017, 1258, 1281, 2499?, 2707)
  - obchodní zvyklosti (**§ 558/2**, 1801)

Analogie - § 10

∞ analogie legis (§ 10/1)

- chybí-li výslovné pravidlo, pak podle pravidla co do obsahu a účelu nejbližšího
- není-li to možné ↴

∞ analogie iuris (§ 10/2)

- vyplňování nezamýšlených mezer v zákoně (domýšlení právního řádu)
- podle
  - principů spravedlnosti &
  - zásad (§ 3/2)
- se zřetelem (tedy nikoliv dle)
  - k zvyklostem soukromého života
  - stavu právní nauky
  - rozhodovací praxi
- tak, aby se dospělo k dobrému uspořádání PrPov
- stanovená kritéria mají předejít libovůli

Judikatura § 13

- ∞ princip legitimního očekávání
- ∞ případy shodný v podstatných znacích s dříve rozhodnutým případem má být rozhodnut obdobně („stare decisis“; precedentní působení)
  - x odchýlení se musí být odůvodněno
    - „Judikatura nemůže být bez vývoje a není vyloučeno, aby (a to i při nezměněné právní úpravě) byla nejen doplňována o nové interpretační závěry, ale i měněna. Každá změna rozhodovací soudní praxe, zvláště jde-li o praxi nejvyšší soudní instance povoláné i k sjednocování judikatury nižších soudů, je ovšem jevem ve své podstatě nežádoucím, neboť takovouto změnou zjevně je narušen jeden z principů demokratického právního státu, a to princip předvídatelnosti soudního rozhodování. ... povinnosti soudů přistupovat ke změně judikatury nejen opatrně a zdrženlivě (tj. výlučně v nezbytných případech opodstatňujících překročení principu předvídatelnosti), ale též s důkladným odůvodněním takového postupu; jeho součástí nezbytně by mělo být přesvědčivé vysvětlení toho, proč, vzdor očekávání respektu k dosavadní rozhodovací praxi, bylo rozhodnuto jinak.“ (IV. ÚS 2170/08 z 12. 5. 2009)

Svépomoc - § 14

- ☞ ohrožení pr. & zřejmé, že zásah VM by přišel pozdě (/1)
  - sám (objektivně) přiměřeným způsobem pomoci
- ☞ hrozí bezprostřední neopr. zásah
  - každý ohrožený odvrátit
  - úsilím a prostředky, které se osobě v jeho postavení musí jevit vzhledem k okolnostem jako přiměřené
- ☞ + je-li svépomocí zajišťováno pr., které by bez ní bylo zmařeno (zadržení zloděje)
  - obrátí se svépomocník bez zbytečného odkladu na příslušný orgán VM
  - původně samostatný třetí odstavec
- ☞ srov. i speciální uchování držby (§ 1006)

Osoby

- ☞ PDV „normálnosti“ osoby (§ 4/1)
  - i právnická? i stát?
- ☞ vědomost a pochybnost (§ 4/2)
  - vědomost (pochybnost), jakou si důvodně osvojí osoba případu znalá při zvážení okolností, které jí musely být v jejím postavení zřejmé
    - údaje ve VR (§ 121/2)
    - v NOZ: „o nichž ví“
- ☞ odborný výkon příslušníka povolání nebo stavu (§ 5)
  - odborná péče → x NŠ § 2950 + § 2953/2
  - stav (student LF, voják v záloze)
  - nedostatek oprávnění (§ 5/2; ? §1/1 V2?)
- ☞ osoby (FO i PO) jsou (§ 2974; § 3024/1)
  - české
  - zahraniční

- ☞ Právní osobnost (§ 15/1)
  - způsobilost mít PrPov
- ☞ Svéprávnost (§ 15/2)
  - způsobilost právně jednat (být osobou „sui iuris“; viz § 545 an.)
- ☞ K vzdání se právní osobnosti či svéprávnosti se nepřihlíží (§ 16)
  - nepřihlíží se = zdánlivé právní jednání (§ 554; x neplatné)
- ☞ PrPov neosoby se přičtou osobě, které podle povahy právního případu náleží (§ 17/2)

∞ stát se považuje (PF) za PO (§ 21)

- „... i v případech, kdy stát vystupuje jako účastník soukromoprávního vztahu, který se řídí právními předpisy z oblasti soukromého práva, nelze jeho postavení bez dalšího ztotožňovat s postavením jednotlivce. I v takových vztazích stát nedisponuje skutečně autonomní vůlí. Jeho jednání se musí vždy řídit zákonem, i když zastupují stát z jeho pověření jiné subjekty. Při posuzování pozice státu v takových vztazích nelze proto cele abstrahovat od druhé dimenze státu, tj. té, v níž vykonává svou hlavní funkci, tedy státní moc.“ III. ÚS 495/02 4. 3. 2004
- „Občanský zákoník v § 21 prohlašuje stát za právnickou osobu, ale v § 1 odst. 2 rozlišuje na jedné straně majetkové vztahy fyzických a právnických osob a na druhé straně majetkové vztahy mezi těmito osobami a státem, čímž dává najevo, že stát není běžnou právnickou osobou. Jde tedy o to, že se stát v soukromoprávních vztazích pouze považuje za právnickou osobu, nikoliv, že jí ve skutečnosti je. Proto stát nemá ani ve sféře práva soukromého stejné postavení jako jiní jednotlivci, neboť nemá plnou autonomii vůle a musí se vždy řídit zákonem.“ II. ÚS 446/08 3. 9. 2008
- „...vystupuje-li cizí stát nikoli jako suverénní nositel veřejné moci, nýbrž jako právnická osoba ve věcech vyplývajících z individuálních vztahů podřazených úpravě občanského zákoníku, charakterizovaných právní rovností účastníků, odůvodňují pravidla mezinárodního práva závěr, že tato právnická osoba - cizí stát - nepožívá funkční imunity, a že je proto v těchto věcech dána pravomoc českých soudů.“ NS 30 Cdo 2594/2009 z 24. 3. 2011

Osoby blízké

☞ "Rodina je základ státu!" Cimrman

- x "Nelze v této souvislosti pominout tezi, dle níž je základem svobodného státu svobodná obec..." Ústavní soud v nálezu IV. ÚS 331/02

☞ osoby blízké (§ 22)

- příbuzní (bez dalšího, k příbuzenství § 771, osvojení § 832)
  - v řadě přímé bez omezení
    - ascendenti
    - descendenti
- v řadě pobočné
  - sourozenci (i neplnorodí a osvojení)
- manželé a partneři, dokud pr. vztah trvá (bez dalšího)
- jiné osoby
  - v poměru rodinném nebo obdobném a zároveň
    - rodinný poměr – ostatní příbuzní v řadě pobočné
    - obdobný poměr
      - faktický – druh & družka, konkubináty, příbuzní manžela
      - právní – pěstounství, poručník...
  - pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní (subjektivně)
  - PDV osob blízkých (§ 249 a 376 ZPr)
    - **osoby sešvagřené (§ 774)**
    - trvale spolu žijící

§ 22/2

- ⌘ zvláštní podmínky a omezení k ochraně tertia ex lege
  - pro
    - převody majetku
    - jeho zatížení nebo přenechání k užití jinému
  - mezi osobami blízkými
- ⌘ platí i pro obdobná PJ mezi PO a
  - členem jejího SO
  - tím, kdo PO podstatně ovlivňuje
    - jako její člen, nebo
    - na základě dohody či jiné skutečnosti

Fyzické osoby

- ∞ člověk má přirozená práva, kterým zákon stanovuje meze a poskytuje ochranu (§ 19/1 x PO § 20)
  - považuje se (PF?)
- ∞ PrPov FO nelze omezit v míře odporující zákonu, dobrým mravům nebo veřejnému pořádku. (§ 19/2)
- ∞ právní osobnost (§ 23)
  - je důsledkem osobnosti člověka
  - od narození do smrti (viz i v. č. 297/2012 Sb.)
  - nasciturus (§ 25)
    - PF narození počatého jen v jeho prospěch
      - nasciturus pro iam nato habetur quotiens de commodis eius agitur
      - srov. D 1.5.7
    - PDV narozeno živé x PF nikdy nebylo
- ∞ odpovědnost za své jednání (§ 24; § 2922)
  - je-li s to je posoudit & ovládnout (složka rozumová a volní)
  - přivede-li se vlastní vinou do stavu kdy ne
    - § 2922 náhrad škody + solidárně ti, kteří jej do tohoto stavu přivedli
  - NOZ zastává prospektivní koncepci odpovědnosti (dle ADZ, dle NOZ nejistě)
    - → odpovídá se za řádné (odpovědné) plnění povinností a výkon práv
    - x odpovědnost jako sankce za porušení povinnosti (ADZ 79, 372, 769)

Svéprávnost FO

∞ svéprávnost FO

- plně svéprávným se člověk stává
  - zletilostí, které se nabývá dovršením 18 roku věku (§ 30/1)
  - před nabytím zletilosti (§ 30/2; → svéprávný, ale nezletilý)
    - přiznáním svéprávnosti (§ 37 emancipace; venia aetatis)
      - povinná (§ 37/1 V1)
        - dovršivšímu 16 let
        - schopen sám se živit a obstarat si své záležitosti
        - souhlasí ZZ
      - možná (§ 37/1 V2)
        - v ostatních případech
        - z vážných důvodů v zájmu nezletilého
    - uzavřením manželství dovršivším 16 let (§ 672/2)

○ částečná svéprávnost

- nemůže nikdy jednat samostatně v záležitostech, k nimž by ZZ potřeboval přivolení soudu (§ 33, § 898, § 900/2), ani kdyby byla vyvrácena PDV dle § 31
  - sml. o sponzorování a provádění komplexního managementu hráčky vrcholového tenisu (NS 33 Cdo 2275/2011 z 25.6.2014)
- nezletilý (§ 31)
  - PDV přiměřeně rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku (objektivně)
- souhlas ZZ
  - k určitému PJ či dosažení určitého účelu (§ 32; omezení či zpětvzetí ex nunc)
    - ve shodě se zvyklostmi soukromého života
    - není zákonem zvlášť zakázáno
  - k provozování výdělečné činnosti (§ 33)
    - jen s přivolením soudu (nahrazuje podmínku věku)
    - ZZ může odvolat jen s přivolením soudu
- zákrok na těle (§ 95, § 100)
- k pořízení pro případ smrti veřejnou listinou (§ 1526)
- splnění dluhu (§ 1934)

Narušení svéprávnosti FO

∞ předběžné prohlášení (§ 38)

- v očekávání vlastní nesvéprávnosti může člověk určit (alt.)
  - jak mají být spravovány jeho záležitosti
  - kdo je má spravovat
  - kdo se má stát jeho opatrovníkem (IT § 3034)
- forma (§ 39)
  - veřejná listina (§ 3026/2; § 567)
  - soukromá listina
    - datum
    - 2 svědci id. dle § 3019 a jejich podpisy
  - soukromá listina s předčitatelem
- odvolání (§ 41/1)
  - ve formě dle § 39/1
  - zničení listiny prohlašujícím
    - nesvéprávným?
- je-li mimo určení opatrovníka vázáno na podmínku odkládací (§ 42; § 548/2)
  - rozhodne o jejím splnění soud
- zrušení soudem pro zjevnou podstatnou změnu okolností (§ 43)
- i když je neplatné, soud přihlédne (§ 44)

∞ nápomoc při rozhodování

- obtíže s rozhodováním pro duševní poruchu (§ 45)
  - ujednání poskytování podpory s podpůrcem
- smlouva o nápomoci (§ 46)
  - podpůrce
    - je přítomen při PJ
      - jedná s podporovaným, ne namísto něj
    - zajišťuje potřebné údaje a sdělení
    - radí
    - má právo spolupodpisu (§ 47/2)
    - má právo namítat neplatnost PJ podporovaného (§47/2)
  - účinnost schválením soudu (§ 46/2)
- odvolání podpůrce soudem (§ 48)

- ∞ Zastoupení členem domácnosti (§ 49; zastoupení obecně § 436 an.)
  - brání-li duševní porucha zletilému, který nemá jiného zástupce, samostatně právně jednat
    - který nemá jiného zástupce x § 53?
  - taxativní výčet osob
  - nelze proti vůli (i nesvéprávného) zastupovaného
  - vyžaduje schválení soudu (§ 50)
  - rozsah zástupčího oprávnění (§ 52)
    - obvyklé záležitosti dle životních poměrů zastupovaného
      - peněžní prostředky na účtu jen do výše živ. minima jednotlivce (§ 52/2)
    - x souhlas k zásahu do duš. či těl. int. s trvalými následky
  - částečný zánik (§ 54/2)
    - účinností smlouvy o nápomoci (§ 46/2)
    - v rozsahu svéprávnosti zastoupeného
  - zánik (54/1)
    - vzdáním se zastoupení zástupcem
    - odmítnutím dalšího zastupování zastoupeným (i nesvéprávným)
    - jmenováním opatrovníka zastoupenému

Omezení svéprávnosti

- ∞ jen soud (§ 56/1)
- ∞ předpoklady
  - duš. porucha, která není jen přechodná (§ 57/1)
    - x duš. porucha ze stresu, opojení
    - x obtíže dorozumívat se (§ 57/2)
  - omezující schopnost dané osoby PJ (§ 57/1)
    - jen osobu která by jinak byla svéprávná
  - jinak stíženému hrozí závažná újma (§ 55/2)
    - omezení je v jeho zájmu (§ 55/1)
  - nestačí mírnější či méně omezující opatření (§ 55/2 - subsidiarita; viz § 45 an., § 49 an.)
  - zhlédnutí a ... (§ 55/1)
- ∞ omezuje se způsobilost samostatně právně jednat
  - x mimoprávní otázky (oblečení, místo pobytu, ...)
  - x deliktní pro jednotlivé případy individuálně ADZ 94
  - x běžné záležitosti každodenního života (§ 64)
- ∞ IT § 3032-3033 (zbavený → omezený)

- ⌘ zvl. zastoupení na základě soudního rozhodnutí (§ 58)
- ⌘ omezení je vždy dočasné (§ 59)
  - na dobu vyřízení určité záležitosti (prodej domu)
  - omezení okruhu právních jednání, max. 3 roky
  - po dobu řízení o prodloužení, max. 1 rok
- ⌘ změna okolností (§ 60)
- ⌘ opatrovník
  - povolán předběžným opatřením (§ 38, § 61)
  - soudně určen (§ 62)
  - opatrovníkem nemůže být... (§ 63)
- ⌘ jednání přes omezení (obecně § 581)
  - platné, je-li ratihabováno (§ 65/2)
  - moderace opatrovancových povinností (§ 65/1)
  - neplatné (§ 586), působí-li opatrovanci újmu
    - x dar malé hodnoty nebo obvyklý (§ 2066)

Nezvěstnost

- ∞ nezvěstnost (bez vážných pochybností o živole)
  - předpoklady (§ 66)
    - svéprávný člověk
    - opustil bydliště (§ 80)
    - nepodal o sobě zprávu
    - není známo, kde se zdržuje
    - návrh osoby s právním zájmem (nelze ex officio)
  - účinky (§ 67)
    - jako by prohlášeného nebylo potřeba k (x osobní stav)
      - udělení souhlasu
      - přivolení
      - odevzdání hlasu
      - jinému konání
    - PJ bez vůle prohlášeného (→ § 69)
      - v době od opuštění bydliště do prohlášení za nezvěstného
      - bylo-li prohlášení za N. bez zbytečného odkladu navrženo
      - → PJ s odkládací podmínkou (§ 548/2) prohlášení (PF)
    - možnost prohlášení za mrtvého
  - pozbytí účinků (§ 68)
    - navrácení prohlášeného
    - prohlášený jmenuje správce svého jmění (? + § 70 správce majetku)
      - majetek x jmění (§ 495)
    - dnem, který platí za den smrti prohlášeného (→ § 72)

∞ smrt

- úmrtní list (§ 26/1)
  - neznámé místo smrti → PDV nalezení těla (§ 28/1; § 114)
- prohlášení za mrtvého soudem
  - „dekorporovaný“ účastník neštěstí (§ 26/2; důkaz smrti; + § 76/2)
  - prohlášený nezvěstný s domněnkou smrti (§ 66 an.; § 72 an.)
    - vážné pochybnosti, zda je ještě živ + návrh osoby s právním zájmem
    - 5 let od konce roku, kdy byl prohlášen (§ 73)
      - x zpráva, z níž lze soudit, že nezvěstný je dosud naživu
  - neprohlášený nezvěstný (§ 74)
    - 7 let od konce roku, v němž se objevila poslední zpráva, z níž...
  - nezvěstný před dovršením 18 roku
    - nelze prohlásit před uplynutím roku, v němž uplyne 25 let od jeho narození
    - systematicky (/2) i textem (arg. stal) nepatří k prohlášeným za N., dle ADZ 99 zřejmě obecné
  - nezvěstný účastník hromadného ohrožení života (§ 75)
    - 3 roky od konce roku, v němž se objevila poslední zpráva, z níž...
  - PDN místa, kde naposledy pobýval živý (§ 28/2)

∞ nejisté pořadí smrti → PDV současné smrti (§ 27 → § 1479)

Jméno, pseudonym

∞ jméno člověka (§ 77; § 3019)

- osobní jméno a příjmení
  - pokročilí: + další jména & rodné příjmení
- každý má právo
  - užívat své jméno v právním styku
    - právní styk (uzavření smlouvy nebo jiné PJ)
  - na ochranu svého jména
  - úctu k němu
- ochrana (§ 78)

∞ použití jiného jména v právním styku (§ 77/2)

- cizí nebo smyšlené
- nese následky omylů a újem z toho vzniklých

∞ pseudonym (§ 79)

- lze pod ním PJ (i podnikat § 425/2), je-li zřejmé kdo jednal a nemůže-li mít druhá strana pochybnosti
- známý pseudonym chráněn stejně jako jméno (nemusí být obecně známý)

Bydliště

„...bydliště je již z definice dočasné, vyjma toho posledního (ale to jen u protestantů, katolíci, pokud vím, vyžadují splátky nájemného za hrobové místo, a pokud pozůstalí platit přestanou, vykopou vás a dají někam jinam, mezi neplatiče).“ [T. Pecina](#)

- ∞ místo, kde se člověk zdržuje s úmyslem žít tam s výhradou změny okolností trvale (§ 80)
  - bydliště (adresa) x obydlí (místo, kde bydlí § 743)
  - x administrativní trvalý pobyt
- ∞ bydliště může být i na více místech
- ∞ uvedení jiného místa
  - lze se dovolat i bydliště
  - nelze namítat, že nejde o bydliště
- ∞ bez bydliště
  - místo, kde žije (PF)
  - x kde má majetek, popřípadě poslední bydliště
- ∞ NOZ používá, ale nedefinuje domácnost

Osobnost člověka

- ∞ osobnost člověka požívá ochrany jako celek (§ 81/1)
  - demonstrativní výčet osobnostních práv (§ 81/2)
    - nejsou předmětem držby ani vydržení (§ 988/2)
- ∞ každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého (§ 81/1; § 3/1)
- ∞ při dotčení osobnosti (§ 82/1) nepromlčitelný (osobnostní pr.)
  - zdržovací nárok
  - odstraňovací nárok
  - x promlčující se majetkový nárok na náhradu újmy → § 2956 a § 2957
- ∞ postmortální ochrana kteroukoli osobou blízkou (§ 82; § 22)
- ∞ ochrana právnickou osobou (§ 83)
  - souvisí-li zásah s činností v PO
    - za života
      - jménem a
      - se souhlasem člověka
        - x neschopen projevit vůli pro nepřítomnost nebo neschopnost úsudku
    - po smrti

∞ podoba člověka

- zachytit - jen se souhlasem lze zachytit tak, aby podle zobrazení bylo možné určit totožnost (§ 84)
- rozšiřovat jen s jeho svolením (§ 85)
  - PDN implicitního souhlasu při souhlasu se zobrazením...

∞ soukromí

- lze zasahovat jen ze zákonného důvodu
- soukromé prostory (i pracoviště; širší než obydlí)
- sledování soukromého života a jeho zv. či obr. zaznamenávání
- využití zv., obr. či jiných záznamů pořízených 3. os
- šíření takových záznamů
- písemnosti osobní povahy

∞ svolení k zásahu (§ 87)

- lze odvolat, i když bylo na DU
- nebyl-li k odvolání rozumný důvod, náhrada škody (x nemaj. újmy § 2894/2)

∞ ex lege lze pořídit či použít

- podobiznu, zv. či obr. záznam
  - k ochraně pr. nebo pr. chráněných zájmů 3. os
- podobiznu, písemnost os. povahy, zv. či obr. záznam
  - na základě zákona k úřednímu účelu
  - při vystoupení v záležitosti veřejného zájmu
- podobiznu, zv. či obr. záznam
  - přiměřeným způsobem k vědeckému či uměleckému účelu
  - pro zpravodajství
- obecný limit pro zákonná dovolení
  - nelze nepřiměřeným způsobem v rozporu s oprávněnými zájmy člověka

∞ k otázce stříhání

- srov. § 91, 93, 94, 96 a § 112, který je speciální k § 493
- „Obdobné má platit i o tom, co vyjde z lidského těla; není to např. možné svévolně opatřit jmenovkou dotčené osoby.“ ADZ 112

∞ lidské ostatky (§ 92)

- TČ hanobení lidských ostatků (§ 359 TZ)

Právnícké osoby

∞ „Právnícké osoby si vytvářejí lidé jako nástroje podrobující se vůli člověka a sloužící jeho zájmům.“ ADZ

∞ teorie PO

- fikce (skutečně existují jen FO, PO jsou uměle vytvořeny právem)
- reality (PO skutečně existují a právo jejich existenci bere na vědomí)
- podstatných náležitostí (jestliže má podle zákona schopnost mít Pr&Pov, případně právně jednat, je to PO)
- negativní („PO je prostě subjekt od FO odlišný“)

Může PO mít vlastní vůli?

- ⌘ Právní norma:
  - Tomu, kdo úmyslně sníží vážnost jiného výrokem, který nemá oporu ve skutečnosti, kat jazyk o polovinu tupým pilníkem na nehty zkrátí.
- ⌘ Situace: Prof. K. po kritice NOZu ze strany M. prohlásil, že M. NOZu nemůže rozumět, protože jej ani nečetl.
- ⌘ Jaké tři podmínky musí být naplněny, aby prof. K. ztratil nejméně polovinu své výřečnosti?
  - úmysl
  - difamující výrok
  - nepravdivé skutkové tvrzení
- ⌘ O věci bude rozhodovat tříčlenný soudní senát, přičemž
  - soudce č. 1 neshledal úmysl, ale další znaky považuje za splněné
  - soudce č. 2 neshledal difamující povahu výroku, ale...
  - soudce č. 3 neshledal výrok nepravdivý, ale...
- ⌘ Přejde prof. K. o část svých jazykových schopností? Bude rozhodnutí záviset na způsobu hlasování?

	Soudce č. 1	Soudce č. 2	Soudce č. 3	Senát
Úmysl	Ne	Ano	Ano	Ano
Difamující výrok	Ano	Ne	Ano	Ano
Nepravdivé skutkové tvrzení	Ano	Ano	Ne	Ano
Výsledek	Nevinen	Nevinen	Nevinen	Vinen

Právní osoby

- ⌘ PO je umělý organizační útvar, jemuž právo dalo právní osobnost (teorie fikce) a jehož důvodem je majetkové právo
  - zákon výslovně stanoví, že jde o PO
  - uzná (dle ADZ 77 právní osobnost jinak bez pochyby zřejmá)
  - SDEU 81/87 (Daily Mail) z 27. 9. 1988 bod 19: „...unlike natural persons, companies are creatures of the law and, in the present state of Community law, creatures of national law . They exist only by virtue of the varying national legislation which determines their incorporation and functioning . “
- ⌘ lidé a PO si nejsou rovny, jejich rovnost se nefinguje
  - PO nemá přirozené právo na vlastní právní osobnost
  - nezpůsobilost být sml. stranou (nájem obydlí, výměnek, důchod, ...)
- ⌘ úprava PO v NOZ subsidiární pro všechny PO
- ⌘ právnické osoby veřejného práva (§ 20/2; včetně VŠ)
  - subsidiarita NOZ, je-li to slučitelné s povahou PO veřejného práva
  - k přeměnám § 184
- ⌘ obecné ne doktríně ultra vires (§ 20 V2)
  - x spec. PO (VŠ, nadace, penzijní fondy, ...)

Veřejné rejstříky PO

- ∞ ustavení – vznik – zrušení – (likvidace) – zánik
- ∞ právní osobnost PO (§ 118)
  - od vzniku do zániku
- ∞ PO nemají svéprávnost (F. Korběl, Dědič)
- ∞ záznamy o majetkových poměrech (§ 119)
- ∞ veřejné rejstříky (§ 120)
  - o každé PO min.
    - den
      - vzniku
      - zrušení s uvedením právního důvodu
      - zániku
    - název (který je jejím jménem (§ 132))
    - adresa sídla (plná § 136/2)
    - předmět činnosti
    - o členů statutárního orgánu
      - jméno, adresa bydliště nebo sídla
      - den vzniku a zániku fce
    - způsob, jakým statutární orgán PO zastupuje

∞ publicita VR

- jsou veřejně přístupné a každý do nich a z nich může ...(formální publicita § 120)
- materiální publicita VR (§ 121)
  - proti tomu, kdo PJ důvěřujíc údaji zapsanému ve VR, nemůže „zapsaný“ namítnout, že zápis neodpovídá skutečnosti
  - po 15 dnech od zveřejnění nelze tvrdit, že jsem o zveřejnění nemohl vědět (srov. § 4/2)
  - neodpovídá-li zveřejnění údaj zapsanému
    - nemůže se „zapsaný“ dovolat zveřejněného údaje
    - byl-li však 3. os. zapsaný údaj znám, může namítat, že zveřejněný zapsanému neodpovídal
  - dále srov. § 162

Ustavení a vznik PO

∞ ustavení PO (§ 122)

- založením zakladatelským PJ (§ 123)
  - náležitosti (spec. stanovky spolku §218, zakládací listina nadace § 310 an., nadačního fondu §396)
    - název, sídlo, předmět činnosti, první členové SO
    - SO a jak se vytváří, není-li ex lege
    - písemná forma
  - více zakladatelů (§ 125/1; smlouva)
    - přijetí stanov (→ spolek § 218)
    - uzavření jiné smlouvy
  - jeden zakladatel (§ 125/2; PJ jedné os. v zakladatelské listině)
    - v případech stanovených zákonem
    - jednočlenné PO (§ 210/2, § 211)
  - vznik zápisem do VR (§ 126/1; registrační zásada)
    - OO a Ozelů § 3025/2 (evidenční princip)
- zřízením zákonem
  - vznik účinností, NSJ (§ 126/2)
- zřízením rozhodnutím OVM
  - vznik patrně PM rozhodnutí, NSJ
- jiným zp. stan. jiným právním předpisem
  - např. odštěpením (§ 179/1)

∞ PDN ustavení na DN (§ 124)

Jednání před vznikem

- ∞ za PO lze jednat jejím jménem před jejím vznikem (§ 127)
  - i před jejím založením
  - kdo tak PJ, je zavázán sám (dispozitivní; více, solidarita)
    - viz čl. 8 směrnice 2009/101/ES a § 1/2?
  - do 3 měsíců od vzniku může PO převzít
    - PDN oprávněna a zavázána od počátku (ex tunc)
    - dá vědět dalším zúčastněným
- ∞ neplatnost PO → likvidace (§ 128-131)
  - § 128 retroaktivní (§ 3044)

Název PO

☞ Jménem PO je její název (§ 132/1)

- distinktivita
- neklamavost
  - u podnikatelů srov. § 422, § 424
- obsahuje označení pr. formy
- jméno člověka, k němuž má PO zvl. vztah (§ 133; x klamavost)
  - živého jen s jeho souhlasem
  - mrtvého se souhlasem manžela, x zletilého potomka, x předka
  - v obchodní firmě § 428
- příznačný prvek názvu jiné PO, odůvodňuje-li to jejich vzáj. vztah (§ 134)
  - u podnikatelů i § 426

☞ ochrana názvu PO (§ 135)

- NOZ chrání pověst, nejen dobrou

Sídlo PO

- ☞ při ustavení se určí sídlo (§ 136/1)
  - i při jiném způsobu ustavení než založením (srov. § 123)
  - může být v bytě, nenaruší-li to klid a pořádek v domě
- ☞ v zakladatelském PJ PO zapisovaná do VR postačuje uvést jen obec, kde je sídlo PO (§ 136/2)
  - do VR plnou adresu sídla (adresa je označení sídla)
- ☞ rozpor zapsaného a skutečného sídla
  - každý se může dovolat skutečného sídla (§ 137/1)
  - materiální publicita sídla zapsaného (§ 137/2; srov. obecný 121/2)
  - u podnikatelů srov. § 429/2
- ☞ přemístění sídla do/z zahraničí (§ 138 an.)
- ☞ u podnikatelů viz § 429; sídlo má i podnikatel FO

Účel PO

- ⌘ veřejný (§ 20/2) či soukromý (včetně podnikání); § 144
  - podle hlavní činnosti
- ⌘ zákaz PO
  - jejíchž účelem je
    - porušení práva
    - dosažení cíle nezákonným způsobem
    - zejména...
  - ozbrojených nebo s ozbrojenými složkami

Veřejná prospěšnost

- ∞ PO (§ 20) bez ohledu na právní formu
- ∞ veřejně prospěšná PO (§ 146 an.; § 231; § 272)
  - poslání (tj. vlastnost trvalé či dlouhodobá)
    - přispívat vlastní činností (aktivně) k dosahování obecného blaha
    - v souladu se zakladatelským PJ (§ 122)
      - x ne PO ustavené jinak
  - na rozhodování PO mají podstatný vliv jen bezúhonné osoby
    - podstatný vliv (§ 71 ZOK?)
  - nabyta majetek z poctivých zdrojů
  - své jmění (včetně zisku) využívá
    - hospodárně (§ 159)
    - k veřejně prospěšnému účelu (srov. i § 1449)
  - → exkl. pr. na zápis statusu VP do VR (§ 147)
    - → je-li zapsán, pr. uvést v názvu (§ 150)
- ∞ veřejně prospěšná PO x PO, jejíž SVP byl zapsán do VR

Orgány PO

☞ za PO rozhodují a nahrazují její vůli členové orgánů (§ 151)

- PO žádnou vůli nemá (§ 146 - že by přeci?)
- dobrá víra členů orgánu se přičítá PO
  - x ostatní zástupci dle § 436/2; x u držby 992/2

☞ druhy orgánů (§ 152/1)

- o jednom členu (individuální)
  - i ind. org. má člena
    - → „člen (voleného) orgánu PO“ namísto „orgán PO nebo jeho člen“
- o více členech (kolektivní)
  - → rozhoduje ve sboru (§ 156/1)
    - usnášeníschopnost: většina všech členů (i telekonference jako „jiná účast“)
    - pro přijetí rozhodnutí: většina hlasů zúčastněných
    - zakladatelské PJ může
      - stanovit přísnější požadavky nebo možnost modifikace (§ 158/1)
      - připustit jednání per rollam (§ 158/2)
      - určit, že ze stavu 5:5 rozhoduje hlas předsedajícího (§ 158/3)
  - x působnost jednotlivých členů orgánu rozdělena podle oborů

☞ člen voleného orgánu (x § 155)

- plně svéprávný (§ 152/2)
  - x i nezletilý nebo omezeně svéprávný v kol. orgánu (§ 152/3)
    - hlavní činnost PO se týká nezletilých nebo omezeně svéprávných
    - hlavním účelem PO není podnikání
    - určí tak zakladatelské PJ
- v posledních 3 letech neosvědčen jeho úpadek (§ 153)
  - x předem oznámí tomu, kdo jej do fce povolal

☞ právo ČVO na zaznamenání odchylného názoru (§ 157/1)

☞ povinnost ČVO (§ 159)

- péče řádného hospodáře (loajalita a výkon s potřebnými znalostmi a péčí)
  - PDV nedbalosti, není-li jí schopen, ač to musel zjistit a nevyvodil důsledky
- osobní výkon (spec. k § 438)
  - pro jednotlivý případ může zmocnit jiného člena téhož orgánu, aby za něj hlasoval
- ručení věřitelům za závazky PO, jestliže
  - nenahradil-li ČVO PO škodu způsobenou jí por. pov. při výkonu fce
  - v rozsahu, v jakém škodu nenahradil

☞ odstoupení ČVO z funkce prohlášením (§ 160)

- fce zaniká uplynutím 2 měsíců od dojití prohlášení

∞ „Funkce jednatele zaniká dnem, kdy valná hromada společnosti rozhodla o jeho odvolání z funkce, případně pozdějším dnem v usnesení valné hromady určeným (nikoliv až okamžikem, kdy se jednatel o svém odvolání z funkce dozví).“ 29 Cdo 2363/2010 z 21.12.2010

Jednání za PO

- ☞ zastupování PO (§ 161; organschaftliche Vertretung)
  - PO již nebude jednat přímo, ale vždy bude zastoupena (nahrazení vůle)
  - zástupce dá najevo, co jej k tomu opravňuje, není-li to zřejmé
  - zastupuje-li PO (§ 162)
    - člen jejího orgánu
    - způsobem zapsaným do VR
    - → nelze namítat, že ...
- ☞ podepisování za PO (§ 161)
  - název PO
  - podpis zástupce
  - popřípadě i údaj o (alt.)
    - své fci
    - pracovním zařazení
- ☞ zastupování PO SO
  - zbytková působnost SO (rozhodování §163 x zastupování § 164/1)
  - kol. SO: každý člen samostatně, neučí-li zakladatelské PJ jinak
  - působnost vůči zaměstnancům (§ 164/3)
  - pokles počtu členů (§ 165; opatrovník PO § 486 an.)
- ☞ zastupování PO zaměstnanci a členy
  - v rozsahu obvyklém jejich zařazení či fci (dle stavu, jak se jeví veřejnosti)
  - omezení vnitřním předpisem účinné vůči 3. os., jen muselo-li jí být známo
- ☞ PO zavazuje protiprávní čin jejího zástupce vůči 3. os (§ 167)

Zrušení PO

- ∞ PO se zrušuje (§ 168)
  - právním jednáním
    - PDN s likvidací (§ 169/2; §189/2)
    - určeným dnem, jinak dnem účinnosti (§ 171/c))
  - uplynutím doby
  - rozhodnutím OVM
    - dnem PM, nestanovuje-li den pozdější
  - dosažením účelu
  - z dalších důvodů stanovených zákonem
    - určeným dnem, jinak dnem účinnosti (§ 171/c))
- ∞ po zrušení likvidace (§ 169 → § 187 an.)
  - x celé jmění nabývá právní nástupce
  - x stanoví zákon (viz § 173)
- ∞ revokace rozhodnutí o zrušení (§ 170)
  - dokud nedošlo k naplnění účelu likvidace (§ 187/1)
- ∞ nedobrovolné zrušení (§ 172)

Přeměna PO

∞ přeměnou PO (§ 174/1)

- fúze (§ 178)
  - sloučením
  - splynutím
- rozdělení (§ 179)
  - rozštěpením - rozdělovaná PO zaniká a jmění přechází na více PO
    - nově vznikajících
    - již existujících (rozštěpení sloučením)
  - odštěpením - rozdělovaná PO nezaniká a část jmění přechází na min. 1 PO
    - nově vznikající
    - již existující (odštěpení sloučením)
  - lze kombinovat
- změna právní formy
  - možná, jen stanoví-li to zákon (§ 174/2; obdobně pro fúze a rozdělení § 181)

Přeměna PO

- ∞ po účinnosti přeměny PO nelze (§ 175/2)
  - rozhodnout, že nenastala
  - vyslovit neplatnost PJ
  - zrušit zápis přeměny do VR
- ∞ přeměna PO zřízené zákonem
  - pokud to zákon výslovně stanoví
- ∞ zvláštní ustanovení pro
  - obch. spol a družstva z.č. 125/2008 Sb.
  - spolky (fúze § 274 an.; rozdělení § 288 an.)
  - nadace (§ 382), nadační fond (§ 399)
  - „staré“ PO
    - sdružení podle z.č. 83/1990 Sb. (§ 3045)
    - obecně prospěšné společnosti (§ 3050)
    - zájmová sdružení PO (§ 3051)
    - PO dle z.č. 42/1980 Sb. (§ 3052)

Zánik PO

∞ PO do VR

- zapsaná dnem výmazu (§ 185)
- nezapsaná skončením likvidace (§ 186, § 207-209)

Korporace

- ∞ společenství nejméně dvou osob
- ∞ Korporace může mít jediného člena, připouští-li to zákon (§ 211/1)
  - PO s jediným členem je korporací (PF; § 210/2)
    - nemůže ukončit členství, ledaže tím na jeho místo vstoupí jiný
  - srov. založení jediným zakladatelem (§125/2)
- ∞ pokles členů korporace pod zákonný počet (§ 211/2)
  - soud poskytne lhůtu ke zjednání nápravy
  - x i bez návrhu zruší s likvidací
- ∞ člen se přijetím členství vůči korporaci zavazuje (§ 212/1)
  - chovat se čestně
  - zachovávat vnitřní řád
- ∞ zneužití hlasovacího pr. v soukr. korp. k újmě celku (§ 212/2)
  - soud na návrh dotčeného určí, že se nepřihlíží
  - prekluze (§ 564) do 3 měsíců ode dne zneužití
- ∞ reflexní škoda (§ 213)

Fundace

- ☞ vyčlenění majetku k určitému účelu (§ 303)
  - nadace (§ 306 an.)
  - nadační fondy (§ 394 an.)
- ☞ ustavuje se s vymezením majetkového zajištění a účelu (§ 304)
  - zakladatelským PJ (u nadace nadační listinou (§ 309); nadační fond § 395)
    - zakládací listina
    - pořízení pro případ smrti
  - zákonem
- ☞ vnitřní poměry nadace upravuje její statut (§ 305)
  - nadace (§ 314)
  - nadačního fondu (?)

Ústav

- ∞ PO ustavená za účelem provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky (§ 402)
  - účelem poskytování služeb destinátářům
  - x korporace
    - osobní prvek spojen s členstvím
    - hierarchie x demokracie
  - x nadace
    - možnost konzumace jmění
- ∞ podpůrná aplikace úpravy nadací (§ 418)
  - x nadační jistina
  - x nadační kapitál

Spotřebitel

- ∞ spotřebitelem je (§ 419)
  - jen FO, která mimo rámec (alt.)
    - své podnikatelské činnosti
    - samostatného výkonu svého povolání
  - jedná s podnikatelem (zejm. uzavírá smlouvu)
    - jak jednání faktické, tak právní
- ∞ slabší stranou (nikoliv spotřebitelem) může být i PO (viz i § 433/2)

Podnikatel

☞ obecná def. podnikatele (§ 420/1)

- samostatný
- výkon výdělečné činnosti
- způsobem (alt.)
  - živnostenským
  - obdobným
- na vlastní účet a odpovědnost
- se záměrem činit tak soustavně
- za účelem dosažení zisku
- → se zřetelem k takové činnosti se považuje (PF?) za podnikatele
- → i nemající oprávnění

- ∞ zvl. def. pro účely ochrany spotřebitele a splatnosti faktur (§ 1963; § 420/2)
  - uzavírá smlouvy
    - související s vlastní činností (alt.)
      - obchodní
      - výrobní
      - obdobnou
    - při samostatném výkonu povolání
  - jedná jménem nebo na účet podnikatele
- ∞ osoba zapsaná v OR je podnikatelem, i když nepodniká (§ 421/1; PF; spec. k § 420/1)
- ∞ PDV podnikatele u osoby se živnostenským nebo jiným oprávněním k podnikání x nepodniká
- ∞ sídlo podnikatele (§ 429) určeno
  - adresou zapsanou ve veřejném rejstříku (konstitutivní?)
  - nezapsaná FO místem hlavního obchodního závodu, popřípadě bydliště
    - odpadne rozlišování sídla PO a místa podnikání FO
    - → sídlo pro všechny podnikatele, jméno pro všechny subjekty (viz název PO)

∞ obecná ochrana slabší strany (§ 433)

- podnikatel v hospodářském styku nesmí
  - svou kvalitu odborníka
  - své hospodářské postavení
- zneužít k vytváření či k využití závislosti slabší strany
- k dosažení zřejmé a nedůvodné nerovnováhy ve vzájemných prpov
- PDV slabší strany (§ 433/2)

∞ informační pov. podnikatele (§ 435)

- každého uvádět na obch. listinách a e-prezentaci jméno a sídlo
- zapsaný v OR + údaj o zápisu, oddíl, vložku
- zapsaný v jiném VR + údaj o zápisu
- nezapsaný v VR + údaj o zápisu do jiné evidence
- má-li identifikující údaj (§ 3019), uvede i ten
- nyní je (opět) správná varianta IČO (viz § 24 zákona č . 111/2009 Sb.)

∞ na obchodních listinách nesmí být klamavé údaje (§ 435/2)

Zastoupení obecně

∞ druhy

- smluvní (vč. prokury)
- zákonné (nezletilý, PO, zvláštní případy společenství osob)
- opatrovnictví (FO, PO)
- speciální (členem domácnosti, doručování u solid. Z)

∞ zástupce (§ 436/1; agent)

- kdo je oprávněn jednat jménem jiného (alieno nomine)
- → PrPov vznikají přímo zastoupenému (principál)
- zástupce vždy projevuje svou vůli
  - musí přihlížet kvůli zastoupeného (§ 51, 467, 469, 875)
- x posel sděluje vůli cizí (faktické jednání přičítající se přímo principálovi → nemusí být svéprávný)

∞ není-li zřejmé, že někdo jedná za jiného

- PDN jedná vlastním jménem (srov. NS 33 Odo 806/2006 z 30. 4. 2008)
- dopadá na zastoupení smluvní i nesmluvní

∞ dobrá víra/vědomost zástupce o určité okolnosti se přičte zastoupenému (§ 436/2)

- x okolnost, o které se zástupce dozvěděl před vznikem zastoupení
- x zlověrný zastoupený se nemůže dovolat dobré víry zástupce
- členů orgánů PO spec. § 151/2; u držby 992/2

∞ střet zájmů (§ 437)

- vylučuje zastoupení
  - x u smluvního zastoupení přípustné, pokud zastoupený věděl
- věděla-li nebo musela-li 3. os. o střetu vědět, může se toho zastoupený dovolat
- PDV střetu zájmu
  - zástupce jedná i „za druhou stranu“
  - zástupce jedná ve vlastní záležitosti

☞ zástupce jedná osobně (§ 438),

- substituta lze, je-li to
  - ujednáno (substituční doložka)
  - vyžadováno nutnou potřebou (→ culpa in eligendo; disp.)
  - stanoví tak zvl. předpis (např. advokáti § 26 ZoA)
- dle NOZ možné stanovit substituta substitutovi...
- i substitut jedná jménem zastoupeného
- spec. u jednání orgánů PO (§ 159/2)

☞ více zástupců pro tutéž záležitost (§ 439)

- → PDV, že každý může jednat samostatně
- pokud společně, postačuje postupně

- ∞ překročení zástupčího oprávnění (§ 440) zavazuje
  - zastoupeného, pokud překročení schválí bez zbytečného odkladu
    - i když za jiného PJ osoba bez zástupčího oprávnění
      - → přímé zastoupení ex post x nepřikázané jednání § 3006
    - Schválit právní úkon nezmocněné osoby lze i mlčky, musí však být nepochybné, že pasivita je právě tímto projevem vůle. (VS v Praze 5 Cmo 278/94 28. 3. 1995)
    - x smluvní zastoupení § 446
  - toho, kdo jednal → dobrověrná druhá strana PJ může požadovat
    - splnění
    - náhradu škody

Smluvní zastoupení

- ∞ smlouva o zastoupení (zmocnitel a zmocněnec)
  - smlouva příkazní (§ 2430 an.; srov. § 2439) či obch. zast. (§ 2483)
    - x tzv. nepřímé zastoupení (suo nomine, ale v zájmu a na účet jiného) viz komise (§ 2455)
  - x plná moc (potvrzení zastoupeného, že zastoupení bylo ujednáno a vzniklo v určitém rozsahu)
- ∞ forma plné moci (§ 441/2)
  - písemná, netýká-li se jen určitého PJ
  - dle formy vyžadované pro PJ (veřejná listina?)
  - jinak i obrázková, zvuková, ...
- ∞ odvolání zmocnění (§ 442)
  - zmocnitel se nemůže vzdát práva odvolat zmocnění
  - ujednají-li se pro odvolání zmocnění důvody, nelze odvolat z jiného důvodu
    - x zvláště závažný důvod u zmocnitele
  - účinky odvolání vůči 3. os. § 448/2

Smluvní zastoupení

- ☞ PO jako zmocněnec (§ 443)
  - výkon zástupčího oprávnění SO nebo osobou, kterou SO určí (substitut; § 420 → nemusí jít nutně o další plnou moc)
- ☞ domněnka zmocnění (§ 444; § 33b/5 SOZ)
  - „zdánlivá plná moc“
- ☞ nezpůsobilý zástupce (§ 445)
  - odpovědnost zmocnitele za volbu zmocněnce
- ☞ překročení zástupčího oprávnění (§ 446; spec. k § 440)
  - zmocnitel vázán, jestliže
    - dodatečně schválí (ratihabice; § 440)
    - bez zbytečného odkladu nesdělí svůj nesouhlas (§ 446; PDN schválení)
    - x 3. os měla a mohla z okolností bez pochyby poznat (nebo věděla), že zmocněnec zástupčí oprávnění zjevně překračuje

☞ zánik zmocnění (§ 448)

- vykonáním PJ, na které bylo zastoupení omezeno
- odvolání zmocnitelem (účinky 448/2)
- vypovězení zmocněncem
- smrtí (zánikem) zmocněnce či zmocnitele, NSJ
- další důvody (uplynutím času, dosažením účelu, dohodou, splněním rozv. podmínky, pozbytí svéprávnosti zástupce, prohlášením konkursu § 252 IZ,...)

☞ co nesnese odkladu x nařízeno jinak

- zemře-li zmocnitel
- vypoví-li zmocněnec

☞ personální limitace k hlasování ČVO (§ 159/2)

☞ rozsahová limitace u členů kol. SO PO (§ 164/2)

Zákonné zastoupení

- ⌘ jednání za PO (§ 161 an.)
- ⌘ zastoupení podnikatele (§ 430)
  - osobou pověřenou při provozu závodu určitou činností
    - vedoucí odštěpného závodu (§ 503/2)
  - jinou osobou v provozovně
  - překročení zástupčího oprávnění zástupcem podnikatele (§ 431)
- ⌘ vzájemné zastupování manželů (§ 696)
- ⌘ zastoupení dítěte (§ 892 an.), poručenství (§ 928 a § 934) a opatrovnictví (§ 945), zastoupení přídatných SV správcem (§ 1234)...

Zvláštní případy zastoupení

- ∞ smluvní s ingerencí soudu
  - zastoupení členem domácnosti (§ 49 an.; schválení soudem)
  - zástupce pro doručování u solidárních závazků (§ 1868/2; subsidiární určení soudem)

Věci

- ∞ Věc (§ 489; x § 134 TrZ)
  - vše, co je rozdílné od osoby (§ 493; x PF § 112)
  - slouží potřebě lidí
    - užitečnost (objektivní způsobilost přinášet užitek)
    - ovladatelnost (objektivní podrobitelnost lidské vůli)
  - J. Sedláček:
    - „slouží“: jen směřuje-li přímo nebo nepřímo k zachování osobnosti lidské
    - užitečná hospodářsky → jen majetková hodnota
- ∞ majetek (aktiva) a jmění (aktiva a pasiva; § 495)
  - majetek = vlastnictví (§ 1011)?
- ∞ veřejný statek (§ 490)
  - kritériem určení k obecnému užívání (jeho chtění)
  - → veřejným statkem může být i věc soukromého vlastníka
- ∞ věci vyňaté z občanskoprávního styku (res extra commercium)
  - jeskyně není součástí pozemku a nelze jí vlastnit (§ 61 zákona č. 114/1992 Sb.)
  - ložisko nerostů vyhrazených vlastní ČR (§ 5/2 zákona č. 44/1988 Sb.)
  - povrchové a podzemní vody (§ 3/1 zákona č. 254/2001 Sb.)
  - přírodní léč. zdroje a zdroj přírodní min. vody (§ 4/1 zákona č. 164/2001 Sb.)

Plody, užitky, hodnota

- ∞ plod (§ 491/1)
  - co věc pravidelně poskytuje ze své přirozené povahy
  - dle obvyklého účelového určení a přiměřeně k němu
- ∞ užitek (§ 491/2)
  - co věc pravidelně poskytuje ze své právní povahy
- ∞ plody a užitky tvoří výnos věci (viz např. pacht § 2332)
- ∞ hodnota věci = cena obvyklá, NSJ nebo stanoveno (§ 492/1)
  - → jsou i věci neocenitelné
- ∞ mimořádná cena věci pro nahrazení hodnoty s přihlédnutím
  - ke zvláštním poměrům
    - Sedláček: tj. ve spojení s ostatním jměním dotčené osoby
  - ke zvláštní oblibě vyvolané náhodnými vlastnostmi věci (§ 2969/2; pretium affectionis; srov. NSS 16875/36 z 23.4.1937, III. ÚS 350/12 z 5.4.2012)
    - „...předpokládá čistě osobní vztah k určité věci, čímž nabude tato věc určitých nahodilých subjektivních vlastností, takže ji nelze nahradití věcí jinou a že věc ta má vyšší cenu jen pro určitou osobu nebo pouze pro určitý okruh osob.“
- ∞ přítomná cena? (§ 997)

Zvíře

∞ živé zvíře (§ 494)

- není věcí, ale smysly nadaným živým tvorem (dereifikace zvířat)
  - x člověk je nadán smysly i rozumem (ADZ 226)
  - → zvíře je objekt práva odlišný od věci
- zvířetem i bezobratlí, jsou-li schopni cítit bolest nebo stres
  - x z.č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání - jen obratlovcí
- ustanovení o věcech se na něj použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze; srov. čl. 41 LPrV
  - Slovo „obdobně“ ve spojení s odkazem na jiné ustanovení téhož nebo jiného právního předpisu vyjadřuje, že toto ustanovení se vztahuje na vymezené právní vztahy v plném rozsahu.
  - Slova „přiměřeně“ ve spojení s odkazem na jiné ustanovení téhož nebo jiného právního předpisu lze použít výjimečně; vyjadřuje volnější vztah mezi tímto ustanovením a vymezenými právními vztahy.
- náhrada při poranění zvířete (§ 2970)

Kategorie zvířat

- ∞ domácí (domestikovaná)
  - náleží k druhu žijícím s člověkem bezvýjimečně nebo převážně
- ∞ divoká (náleží k nedomestikovanému druhu, byť jednotlivci žijí v zajetí; jiná než domácí)
  - → i žížaly
  - zajatá (fyzicky se jim brání v útěku)
  - zkrocená (samovolně se zdržují u pána, nebo se setrvale vrací)
- ∞ chovaná (jsou zajatá, zkrocená a domácí)
  - zájmově (pro potěšení)
  - hospodářsky (pro hosp. prospěch; plody, „části“ a práce)
    - dobytek
    - ostatní

∞ „Občanské zákoníky některých států (Francie, Itálie, Španělsko) mají v úpravě nabytí a pozbytí vlastnického práva zvláštní ustanovení o některých druzích domácích zvířat jako jsou zejména králíci a holubi; návrh občanského zákoníku v tom směru přejímá jen ustanovení o roji včel, které se objevuje ve větším počtu evropských úprav.“ ADZ 228,

- Výslovně formulovaná právní pravidla o roji včel mají odůvodnění proto, že obecné ustanovení o zvířatech nelze vztáhnout na jednotlivé včely. Vlet jednotlivých včel na cizí pozemek se posoudí podle ustanovení o imisích. Zpravidla půjde o nepřímé imise posuzované co do přípustnosti podle kritéria míry přiměřené místním poměrům. O přímé imise by se jednalo při umístění úlů na samé hranici vlastníkovy pozemku a jejich nasměrování čelem k pozemku souseda. Vlastník včel přirozeně na cizím pozemku jednotlivé včely stíhat nemůže. Jednotlivé včely na cizím pozemku se považují za věc ničí, resp. za zvíře, které nikomu nepatří, takže sused ani jejich zabitím neruší vlastnické právo suseda. ADZ 442 k § 1014

Rozdělení věcí

- ☞ věc je „vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.“
  - hmotné (§ 496/1; res corporales)
    - část vnějšího světa
    - objektivně ovladatelná
    - s povahou samostatného předmětu
  - nehmotné (§ 496/2; res incorporales)
    - práva, jejichž povaha to připouští (patrně i doménové jméno)
    - jiné věci bez hmotné podstaty (dem.)
  - ovladatelné přírodní síly, se kterými se obchoduje (§ 497)
    - přiměřeně ustanovení o hmotných věcech
  - dle ADZ 230: co není věcí hmotnou, je věcí nehmotnou

∞ věci movité a nemovité (§ 498)

○ nemovité (immobiles; § 498/1)

- pozemky
- podzemní stavby se samostatným účelovým určením (x § 506)
  - metro, vinný sklep (autonomní stavby)
- věcná práva k nim (ZastPr, servitutes in rem)
- práva, o kterých tak stanoví zákon
  - právo stavby (§ 1242)
- jednotka (§ 1159)
- dosavadní stavby (§ 3055)
- jiný pr. předpis (x NOZ; viz ale § 509 inž. sítě a související stavby)
  - stanoví, že určitá věc není součástí pozemku
  - a nelze ji přenést z místa na místo bez porušení její podstaty

○ věci movité (mobiles; § 498/2)

- veškeré další věci
- PF vlasy nebo podobné části lidského těla, které lze bezbolestně odejmout bez znecitlivění a které se přirozenou cestou obnovují (§ 112)

- ∞ určené jednotlivě (individuálně) a druhově (genericky)
  - individuálně – vždy nemovité
  - druhově – druhovými znaky (váhou, mírou, počtem,...)
- ∞ zastupitelné a nezastupitelné (§ 499)
  - zastupitelná (res fungibiles) – movitá věc, která může být nahrazena jinou věcí téhož druhu
  - nezastupitelná – ostatní
  - v pochybnostech podle zvyklostí
- ∞ zužitelné a nezužitelné (§ 500)
  - zužitelná (res quae usu consumuntur)
    - movitá věc, jejíž běžné použití spočívá v jejím
      - spotřebování (potraviny)
      - zpracování (materiál)
      - zcizení (peníze)
    - movitá věc náležející k souboru, jejíž běžné užití spočívá prodeji jednotlivě
  - nezužitelné (res quae usu minuuntur; opotřebovávají se)
- ∞ dělitelné a nedělitelné
  - dělitelné (partes pro diviso) na nové věci, aniž se znehodnotí
- ∞ jednoduché (corpus unitum; jedno těleso) a složené (res composita; několik spojených částí)

- ∞ věc hromadná, souborná (§ 501; universitas rerum distantium) a jednotlivá
  - soubor jednotlivých věcí
  - náležejících téže osobě
  - považovaný za jeden předmět (se pokládá za celek?; sledují tutéž hospodářskou fci)
  - nesoucí společné označení
  - x soubor věcí? § 698, 718, § 2850
- ∞ závod (§ 502; je věc)
  - organizovaný soubor jmění (§ 495 - tedy aktiv i pasiv)
  - vytvořený podnikatelem (§ 420-421)
  - který z jeho vůle slouží (fakticky) k provozování jeho činnosti
  - PDV vše, co slouží k provozu závodu
  - vlastníkem závodu může být i nepodnikatel (např. dědic, který jej propachtuje)
  - srov. závod zemědělský (§ 1125/1 a 3062) a rodinný (§ 700 an.)
- ∞ pobočka a odštěpný závod (§ 503)
  - pobočka = organizační složka (§ 2183 a 2357; Havel)
- ∞ obchodní tajemství (§ 504)
  - tvoří skutečnosti
    - konkurenčně významné, určitelné, ocenitelné a v příslušných obch. kruzích běžně nedostupné
  - související se závodem
  - jejich vlastníkem tajené

Součást věci

☞ vše (§ 505)

- co k věci podle její povahy náleží
- nemůže být od věci odděleno, aniž se tím věc znehodnotí

☞ součást pozemku (§ 506)

- prostor nad povrchem i pod povrchem (Cuius est solum, eius est usque ad coelum et ad inferos)
  - „...vlastnické právo k pozemku zahrnuje i prostor nad jeho povrchem. ... zasahovat částmi stavby (např. zateplením zdi, balkony apod.) do prostoru nad sousedním pozemkem bez právního důvodu není přípustné; ...“ NS 22 Cdo 1000/2010 z 19.12.2011 (srov. i NS 4 Cz 3/68 z 24.1.1968); nad (prostor) není věc, pod (zemské vrstvy) je pozemek sám (srov. NS 2 Cdon 1438/96 z 27. 11. 1997)
  - omezení vlast. pr. (§ 1023; srov. tam uvedené)

- stavby zřízené na pozemku a jiná zařízení
    - superficies solo cedit (it. § 3054)
    - x stavby dočasné; x právo stavby (§ 1240 an.)
  - rostlinstvo (§ 507) a stromy, dle toho, kde vyrůstá kmen (§ 1067)
    - kmen na hranici → SV (§ 1115)
  - včetně toho, co je
    - zapuštěno v pozemku
    - upevněno ve zdech (výhrada odděleného vlastnictví strojů § 508)
  - x inženýrské sítě (§ 509)
    - jejich součástí stavby a technická zařízení, která s nimi provozně souvisí (PDV; dle ADZ 236 zpravidla nemovitost, byť nevyhovuje § 498/1)
      - viz např. kanalizace a kanalizační přípojky (NS 22 Cdo 2653/2011 z 28.11.2012)
  - ložisko nerostů nevyhrazených (§ 5/2 zákona č. 44/1988 Sb.)
- ∞ součástí práva stavby (§ 1242) je jemu vyhovující stavba

Příslušenství věci

- ☞ vedlejší samostatná věc (§ 510/1)
  - vlastníka věci hlavní
  - účelem k trvalému užívání společně s ní v rámci jejich hospodářského určení (posun k obj. hlediskům)
  - v pochybnostech podle zvyklostí (§ 511)
- ☞ PDV accessorium sequitur principale (§ 510/2; široké)
  - spec. postoupení pohledávky (§ 1880/1)
- ☞ příslušenství pohledávky (§ 513)
  - úroky
  - úroky z prodlení
  - náklady spojené s jejím uplatněním
    - mezi podnikateli nebo podnikatelem a veřejným zadavatelem min 1200 Kč (§ 3 n.v. 351/2013 Sb.; směrnice 2011/7/EU)

Právní skutečnosti

- ∞ závislé na vůli osoby
  - právní jednání
  - vytvoření nové věci (?)
  - protiprávní jednání
- ∞ nezávislé na vůli osoby
  - konstitutivní rozhodnutí OVM
  - právní události (biologické procesy, živelní události, plynutí času, ztráta věci)
  - protiprávní stavy
- ∞ *variae causarum figurae* (nález ztracené věci, hlasování, ...)

Právní jednání

- ∞ PJ vyvolává následky, které (§ 545)
  - jsou v něm vyjádřeny
  - plynou
    - ze zákona
    - dobrých mravů
    - zvyklostí (srov. § 9/1)
    - zavedené praxe stran
- ∞ dle ADZ 250 NOZ „neaspiruje na definici *právního úkonu*“
  - x srov. § 15/2: „Svéprávnost je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat).“
  - → právně jednat = nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem
  - → právní jednání je projev vůle osoby (§ 551-553), kterým osoba nabývá práva, zavazuje se k povinnostem, mění je nebo ruší
- ∞ přípustnost zpětné účinnosti PJ (např. § 553/2, § 582/1, § 1815)

Podmínky

∞ PJ lze (§ 546)

- jednáním
  - výslovným (ústně, písemně, kval. písemně, ...)
  - konkludentním
- opomenutím

∞ podmínka (§ 548, § 27; x započtení § 1983)

- činí následky PJ závislé na **nejisté** (incertus an) skutečnosti
  - budoucí o níž účastníkům, není známo, zda nastane,
    - a pokud nastane, kdy se tak stane (ia, iq)
    - ale nastane-li, ví kdy (ia, cq)
  - minulá o níž účastníkům (zdánlivá podmínka – obj, se stalo, subj. se neví)
    - není známo, zda nastala a případně kdy
  - x je známo, že nastane (certus an), ať už se ví (ca, cq) neví kdy (ca, iq) - jde o doložení času; po určité době právní následky PJ (§ 550, § 601; x § 1983 započ.)
    - nastanou (dies a quo)
    - zaniknou (dies ad quem)
- x prospěch alespoň jedné ze stran závisí na nejisté události
  - → odvážná sml. (§ 2756 an.)

- ∞ druhy podmínek (§ 548/2)
  - odkládací (suspenzivní; PDV § 548/3)
    - i zákonné (např. § 1748, 1749)
  - rozvazovací (rezolutivní)
    - x § 1246 pr. stavby
- ∞ podmínka nemožná
  - odkládací – AN celého PJ (§ 580/2, § 588)
  - rozvazovací – nepřihlíží se k ní (§ 548/1)
- ∞ splnění podmínky (§ 549/1; nepřihlíží se)
  - záměrně
  - neoprávněným
  - jemuž je splnění na prospěch
- ∞ zmaření podmínky (§ 549/2; PF splnění)
  - záměrně
  - neoprávněným
  - jemuž je nesplnění na prospěch

Zdánlivé právní jednání

∞ zdánlivé PJ (non negotium)

- nepřihlíží se → § 576, 579 se neaplikuje)
- absence vůle (§ 551)
  - x nedostatek svéprávnosti (RN § 581, § 586)
  - x duševní porucha (RN § 581, § 586)
  - x ovlivnění vůle hrozbou násilí (RN § 581, § 587 NOZ)
- vady vůle
  - nevážnost (§ 552)
- vady projevu vůle (§ 553)
  - nesrozumitelnost
  - neurčitost
  - x strany dostatečně vyjasní (PF bezvadnosti ex tunc)
  - x chyby v psaní a počtech (§ 578)
- tam, kde NOZ určuje nepřihlížet (§ 76, 93, 338,...)
  - někdy určuje nepřihlížet i k absenci PJ (§ 67/1)

Identifikace nemovitostí

∞ v listinách pro zápis práv do KN (§ 8 z.č. 256/2013)

Výklad PJ

∞ PJ se posuzuje

- podle
  - svého obsahu (§ 555/1) a pravé povahy (§ 555/2 – konverze PJ)
  - úmyslu jednajícího (§ 556/1), lze-li jej zjistit a (alt.)
    - byl-li druhé straně znám
    - musela-li o něm vědět
  - významu, jaký by mu zpravidla přikládal adresát, nelze-li úmysl jednajícího zjistit
- s přihlédnutím k (§ 556/2)
  - praxi zavedené mezi stranami v právním styku
  - tomu, co PJ předcházelo
  - následnému jednání stran (viz i § 1726)
  - mezi podnikateli k obchodním zvyklostem, NSJ (§ 558/2)

∞ výklad contra proferentem (§ 557)

- x § 1747 bezúplatné smlouvy
- x § 1812/1 SuseS
- x je-li jednou stranou podnikatel (§ 558) a druhou
  - nepodnikatel
    - pravidelný význam, jestliže dovolávající se jej prokáže, že nepodnikateli musel být znám
  - také podnikatel
    - pravidelný význam
- dříve srov. IV. ÚS 182/01 30. 11. 2001, NS 32 Cdo 4637/2009 z 23.11.2010, § 266/4 ObchZ, § 18/2 ZPr, SR I. ÚS 243/07-25 19.6.2008 bod 14

Forma PJ

- ∞ zásada bezformálnosti PJ (§ 559)
- ∞ písemnost x listina
- ∞ písemná forma PJ
  - „S ohledem na uvedenou argumentaci lze tak dospět k závěru, že nevyplývá-li z praxe, kterou mezi sebou strany zavedly, nebo zvyklostí něco jiného, lze podle čl. 13 Vídeňské úmluvy pro její účely považovat za písemnou formu i email.“ NS 23 Cdo 1308/2011 z 17. 12. 2013
  - x textová podoba (SuseS § 1810 an.)
    - textová podoba nemusí být písemné PJ, stačí jsou-li sdělované údaje poskytnuty takovým způsobem, že je lze uchovat a opakovaně zobrazovat (§ 1819; s odlišnostmi ADZ 738 a ADZ 754)
- ∞ obecné požadavky na písemnou formu PJ (§ 561)
  - podpis (mechanické prostředky. el. zvl. př. + § 562/1)
- ∞ písemně a s podpisy na téže listině
  - zřízení, převod, změna či zrušení věcného práva k nemovité věci (§ 560, § 561/2)
- ∞ změna obsahu PJ s formou vyžadovanou
  - zákonem
    - v téže nebo přísnější formě
  - ujednáním smluvníků
    - i v jiné formě, pokud to ujednání stran nevyklučuje

- ∞ osoba, která nemůže číst a psát (§ 563; § 39 ohledně svědků)
  - seznámení se s obsahem PJ schopná → podepíše
    - x neschopná podpisu před 2 svědky učiní vlastní znamení, ke kterému svědek připíše jméno jednajícího
    - má-li být podpis ověřen, 2 svědci u legalizace (§ 10/5 z.č. 21/2006 Sb.)
  - jinak a také při ex lege vlastnoručním projevu (§ 1533 závět', § 1540) veřejnou listinou
    - je-li toho PJ schopen, připojí vlastní znamení
- ∞ PDV spolehlivosti záznamů údajů o PJ v el. systému (§ 562/2 V1)
  - provádějí-li se systematicky a posloupně
  - jsou chráněny proti změnám
- ∞ PDV spolehlivosti záznamu pořízeného při provozu závodu (§ 562/2 V2)
  - dovolává-li se jej nej nepořídívší
  - k svému prospěchu

Soukromá a veřejná listina

☞ soukromá listina

- kdo se jí dovolává, dokazuje její pravost a správnost (§ 565)
  - nepodepsané (§ 566/1)
- PDV uznání pravosti a správnosti SL tím, proti komu byla použita, šlo-li o (§ 565)
  - osobu, která listinu zjevně podepsala
  - jejího dědice
  - nabyvatele jmění při přeměně PO, který je jejím právním nástupcem
- PDV, že obsah a den vystavení i nepodepsané SL odpovídá skutečnosti (§ 566/2)
  - týkající se právních skutečností, k nimž dochází při běžném provozu závodu (§ 502)
  - dovolává-li se jí jej nepořídívší
  - k svému prospěchu

∞ veřejná listina

- plný důkaz skutečnosti v ní potvrzené, dokud není prokázán opak
  - plný důkaz = není potřeba doplňovat
- nahrazení VL jinou VL o PJ mezi týmiž (§ 569) má účinky vůči 3. os
  - zveřejněním jejího obsahu ve veřejném seznamu
  - předložením 3. os

∞ veřejný seznam

- „Veřejný seznam je tedy souhrnné označení veřejných evidencí věcí, zatímco veřejný rejstřík je souhrnným označením veřejných evidencí osob. Adjektivum "veřejný" se označuje veřejná přístupnost těchto evidencí. Ne každá veřejnoprávní evidence je veřejně přístupná. Proto souhrn veřejných seznamů nezahrnuje všechny veřejnoprávní evidence věcí, ale jen ty, do nichž lze nahlížet, aniž je třeba překonávat formální překážky (např. osvědčením právního zájmu na nahlédnutí).“
ADZ 428 x rejstřík zástav, evidence zaknihovaných CP

PJ vůči nepřítomnému

- ∞ PJ vůči nepřítomné osobě působí od okamžiku, kdy jí projev vůle dojde (§ 570; § 1734-1735 pro ofertu)
  - zmaří-li adresát vědomě dojití, PDN dojití
  - neplnosvéprávné
    - od okamžiku dojití zákonnému zástupci nebo opatrovníkovi
      - x jen právně výhodné, od okamžiku, kdy je učiněno vůči neplnosvéprávnému
  - x §1818 odstoupení spotřebitele od SuseS
  - zrušení (§ 572; § 1731 oferta; § 1742 akceptace)
- ∞ změna projevu vůle vlivem (§ 571 alt.)
  - prostředků použitých PJ
  - okolností nastavších během přepravy
  - jde o vnější omyl (omyl o projevu vůle)
  - → jako omyl vnitřní (§ 583 an.)
- ∞ PDV doby dojití po odeslání „poštou“ (§ 573; došlá zásilka došla)
  - třetí pracovní den jednotátně
  - patnáctý pracovní den do jiného státu

☞ „Podle ustálené soudní praxe (srovnej např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2010, sp. zn. 26 Cdo 4074/2009, již citované rozsudky sp. zn. 26 Cdo 238/2008 a sp. zn. 26 Cdo 864/2004, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 08. 06. 2011, sp. zn. 26 Cdo 278/2011, i rozhodnutí na něž poukazuje dovolatel) měl-li nájemce na základě oznámení pošty objektivně možnost vyzvednout si uloženou zásilku obsahující výpověď z nájmu bytu a seznámit se s jejím obsahem dříve, než se nevyzvednutá zásilka vrátila zpět, nastaly hmotněprávní účinky výpovědi v okamžiku, kdy i přes oznámení o uložení zásilky této objektivní možnosti seznámit se s obsahem zásilky (a tudíž i s výpovědí z nájmu bytu) nevyužil.

Jsou-li účinky doručení hmotněprávního úkonu spojeny s okamžikem, kdy byla zásilka uložena u pošty, měl-li adresát takového úkonu objektivně možnost se s ní seznámit, i když tak (před jejím vrácením odesílateli) neučinil, a to bez ohledu na délku doby, po níž byla zásilka u pošty uložena, pak okolnost, že si adresát později zásilku vyzvedl (ač mu v tom dříve objektivní okolnosti nebránily), nemůže odsunout účinky doručení na dobu, kdy se s jejím obsahem skutečně seznámil. Hmotněprávní úkon je třeba považovat za perfektní (doručený) okamžikem, kdy se adresát tohoto úkonu měl možnost s ním objektivně seznámit, doručení nelze vázat na okamžik, kdy je adresát ochoten tak opravdu učinit (vyzvednout si zásilku, seznámit se s jejím obsahem).“ NS 26 Cdo 2988/2011 z 13.11.2012

Neplatnost PJ

- ∞ potius valeat actus quam pereat (§ 574; I. ÚS 625/03 z 14. 4. 2005)
  - x nicotnost (nepřihlíží se,...)
- ∞ pravidlem je RN (§ 586 NOZ; PF platnosti), výjimkou AN (§ 588 NOZ, § 19/1 ZPr)
- ∞ § 575 konverze
  - x § 555/2 (simulace; vědomost a úmysl)
- ∞ částečná neplatnost (§ 576)
  - lze-li předpokládat, že by k PJ došlo i bez neplatné části
  - rozpoznala-li by strana neplatnost včas
  - jen v nezákonném určení rozsahu (§ 577; spec. SP § 2051; Adh. sml. § 1800/2)
    - volná soudní moderace na spravedlivé uspořádání prpov
    - s podmínkou, zda by k PJ došlo, rozpoznala-li by strana neplatnost včas
- ∞ chyby v psaní a počtech (§ 578)
  - je-li význam PJ nepochybný, nejsou na újmu (vyl. neplatnosti i zdánlivosti)
- ∞ způsobení neplatnosti PJ (§ 579)
  - nemožnost namítnout neplatnost (§ 586/1)
  - dovolat se vlastní nepoctivosti
  - nahradit škodu straně o neplatnosti nevědoucí

∞ hlavní důvody neplatnosti PJ a jejich následky

- zjevný rozpor s dobrými mravy (§ 580/1 → AN § 588)
  - zjevný = zřejmý, jednoznačný (+ nepresumuje se)
- rozpor se zákonem, vyžaduje-li to jeho smysl a účel (§ 580/1)
  - což vyžadují, když neplatnost sleduje „jako svůj základní cíl ochranu určité osoby“ ADZ 260 → § 586 RN
  - + zjevně narušující veřejný pořádek → § 588 AN
  - rozpor s pr. předpisy o cenách → PDN ujednání ceny přípustné (§ 1792/2)
  - byt nezpůsobilý obývání (§ 2242/2)
  - → je možný rozpor se zákonem, který nemá za následek neplatnost
  - → je-li odchylka zakázána neplatností zvlášť, pak vždy?
- s nemožným plněním (§ 580/2) → § 588 AN;
  - x následná nemožnost plnění (§ 2006 an.)
  - vědomé plnění za účelem zcela nemožným vylučuje BO (§ 2998)
- nedostatek svéprávnosti (581; → § 586 RN)
  - obecný (+ modifikace § 65; + splnění D § 1934; + darování § 2066)
  - duševní porucha
    - postačuje prokázání **vysoké míry pravděpodobnosti**, že plně svéprávná osoba jednala v duševní poruše, která ji v daný moment činila neschopnou právně jednat. (I. ÚS 173/13 z 20.8.2014 bod 38; překonává prejudikaturu NS požadující jistotu)

- nedostatek formy (§ 582 → § 586 RN x AN pro rozpor s VP, ochranou SS; nájem bytu § 2237)
  - x strany zhojí (konvalidace)
  - nedostatek sjednané nebo částí čtvrtou NOZ požadované formy
    - lze namítnout, jen nebylo-li již plněno
- omyl (§ 583 → § 586 RN; rozpor s DobrMr AN § 588)
  - v němž uvedla 2. SS, mj. i mlčením v případě porušení informační povinnosti dle § 1728/2 (x SOZ i když 2. SS nevyvolala, ale ví o něm)
    - o rozhodující okolnosti
    - vyvolaný lstí i o vedlejší okolnosti (§ 584/2)
  - x vedlejší okolnost, neprohlášené za rozhodující (§ 584/1; platný)
    - → omýlený vůči omylujícímu pr. na přiměřenou náhradu (+ § 585)
  - spec. § 2996 pro alternativní plnění (§ 1926 an.) a § 1904 narovnání (omyl o nejistém x vyvolaný lstí)
- hrozba násilí vyvolávající důvodnou obavu (§ 587; → § 586 RN)
  - etsi coactus tamen voluit (třebas donucena, přece jen chtěla)
  - x absence vůle → nicotnost (§ 551)
- znemožnění nebo ohrožení bydlení rodiny (§ 747; RN)

Čas jako právní skutečnost

"Řekněte nám, kde jste byl v noci z 28. října na 14. února?"

Soudní proces v Thule, Grónsko

☞ právně významný jako

- pevně stanovený čas (datum)
- plynoucí čas (NOZ rozlišuje lhůty a doby; viz ale § 1735 V2; 1979)
  - lhůta k uplatnění práva (pr. jednání) nebo plnění
    - ADZ 267: čas vymezený osobě, aby si projevem vůle zachovala vlastní právo
  - doba, jejímž uplynutím nastane vznik, změna nebo zánik práv a povinností
    - ADZ 267: ostatní případy

☞ věk osob

- mladší (před Y. výročí narození; § 34)
  - také nedosáhl (§ 35, § 811, § 2279/2)
- dovršil (v den Y. výročí narození; § 30, § 35/1, § 74/2, § 100/1, § 622, § 672/2, § 1526)
  - také dosáhl (§ 37, § 806, § 807, § 862/2, § 1300/2, § 1548, § 2279/2)
- starší (po Y. výročí narození; § 863/1, § 867/2)

☞ § 600: pr. události stanoví zákon nebo ujednání stran

∞ počítání času

- připadne-li poslední den **L** na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty pracovní den nejbližší následující.
  - svátky z.č. 245/2000 Sb.
- LnD v kratších jednotkách než jsou dny (§ 608) ???
  - koncepce nulté hodiny analogicky?
- LnD určená podle dnů
  - počíná dnem, který následuje po skutečnosti rozhodné pro jejich počátek (§ 605/1)
  - konec připadá na den, který je dle počtu dnů lhůty poslední
- LnD určená podle týdnů, měsíců nebo let (§ 605/2)
  - počíná ? (srov. § 738 OZ 1937)
  - konec připadá na den, který se pojmenováním nebo číslem shoduje se dnem, na který připadá skutečnost, od níž se LnD počítá (§ 605/2)
    - není-li takový den v posledním měsíci, připadne konec lhůty nebo doby na poslední den měsíce
  - polovinou měsíce se rozumí 15 dnů (počítá se nakonec)
    - x čas plnění spec. § 1959
  - středem měsíce jeho 15. den

∞ počítání času zpět

- LnD počíná dnem, který předchází skutečnosti rozhodné pro její počátek
- připadne-li poslední den L na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty pracovní den nejbližší předcházející
- LnD je zachována, nastane-li právní skutečnost v poslední den LnD
- např. nejpozději 3 pracovní dny přede dnem konání přezkumného jednání o popřené pohledávce (§ 200/2 IZ)
  - „Jde o lhůtu počítanou "zpětně" ode dne konání přezkumného jednání, přičemž platí ..., že den konání přezkumného jednání je dnem, kdy došlo ke skutečnosti určující počátek lhůty a jako takový se do běhu lhůty nezapočítává .... Prvním pracovním dnem přede dnem konání přezkumného jednání o popřené pohledávce je tudíž pracovní den nejbližší předcházející dni konání přezkumného jednání o popřené pohledávce.
  - o podání doručené insolvenčnímu soudu nejpozději v průběhu třetího pracovního dne počítaného zpětně ode dne konání přezkumného jednání o popřené pohledávce. Názor odvolacího soudu, podle kterého mezi dnem, kdy insolvenčnímu soudu dojde podání obsahující popěrný úkon a dnem konání přezkumného jednání o popřené pohledávce musí uplynout celé 3 dny (72 hodin), není správný.“ NS 29 ICdo 17/2012-66 z 29. 11. 2012
- srov. i NS 29 Odo 783/2003

∞ Jak dlouho je „bez zbytečného odkladu“ (bezodkladně)?

- „Z časového určení „bez zbytečného odkladu“ je třeba dovodit, že jde o velmi krátkou lhůtu, jíž je míněno bezodkladné, neprodlené, bezprostřední či okamžité jednání směřující ke splnění povinnosti či k učinění právního úkonu či jiného projevu vůle, přičemž doba trvání lhůty bude záviset na okolnostech konkrétního případu.“ (NS 32 Cdo 2484/2012 z 10. 12. 2013 a judikatura tam uvedená)
- „...pojem "bez zbytečného odkladu" užitý v ustanovení § 529 odst. 2 Občanského zákoníku je pojmem vágním a je třeba jej vykládat vždy s ohledem na okolnosti konkrétního případu. V každém konkrétním případě je však vždy třeba zkoumat, zda dlužník bezodkladně využil všechny možnosti pro splnění této povinnosti, případně jaké skutečnosti mu v tom bránily.“ IV. ÚS 314/05 z 15.8.2005
- „...jde o lhůtu v řádu dnů, maximálně týdnů, v co nejkratším časovém úseku, přičemž v praxi je nutno tento pojem vykládat podle konkrétního případu (tedy „ad hoc“) v závislosti od účelu, který chce zákonodárce konkrétním ustanovením za pomoci tohoto pojmu dosáhnout.“(NS 32 Cdo 2484/2012 z 10. 12. 2013 a judikatura tam uvedená)

- ⌘ význam času (+ § 550 doložení času)
- ⌘ pr. a pov. jež se na- či pozbývají určitého dne
  - pr. a pov. vznikají počátkem dne a zanikají koncem dne, nevylučuje-li to povaha právního případu (§ 601/1)
  - podmiňuje-li zánik pr. vznik jiného, nastává oboje současně koncem dne, není-li kdy ujednáno nebo stanoveno jinak (§ 601/2)
- ⌘ pr. se má vykonat a pov. splnit v obvyklou denní dobu
  - provozní či otvírací hodiny atd.
  - x zvyklosti, zavedená praxe stran, zvláštní okolnosti případu

- ∞ „Smyslem právního institutu lhůty je snížení entropie (neurčitosti) při uplatňování práv, resp. pravomocí, časové omezení stavu nejistoty v právních vztazích (což hraje zejména důležitou roli z hlediska dokazování v případech sporů), urychlení procesu rozhodování s cílem reálného dosažení zamýšlených cílů.“ Pl. ÚS 33/97 z 17.12.1997
  - „...na druhou stranu ale zmíněné omezení uplatnění práv například prostřednictvím zákonodárcem stanovené lhůty jistě nesmí vést k jejich popření, respektive k jejich vyprázdnění, zvláště jde-li o základní práva a svobody... „ Pl. ÚS 16/12 z 16.10.2012 bod 45
- ∞ „Rušení lhůt porušuje zásady právního státu, neboť významně zasahuje do principu právních jistot, který je jednou ze základních náležitostí současných demokratických právních systémů. Lhůta sama o sobě nemůže být protiústavní. Může se však takto jevit s ohledem na konkrétní okolnosti.“ Pl. ÚS 46/2000 z 6.6.2001
- ∞ Těmito okolnostmi podle Ústavního soudu jsou (Pl. ÚS 16/12 z 16.10.2012 bod 36):
  - Nepřiměřenost (disproporcionalita) lhůty ve vztahu k ní časově omezené možnosti uplatnění ústavně garantovaného práva (nároku), případně k ní vymezenému časovému úseku omezení subjektivního práva.
  - Svévole zákonodárce při stanovení lhůty (jejím zakotvení anebo zrušení).
  - Ústavně neakceptovatelná nerovnost dvou skupin subjektů, jež je výsledkem zrušení určité zákonné podmínky uplatnění práva pro její protiústavnost, přičemž se tímto zrušením pro dotčenou skupinu subjektů v důsledku uplynutí lhůt již v důsledku derogace bez dalšího možnost uplatnění práva neotevírá